

ד' באייר, תשמ"ו 16.5.1986

אהרון א...
שועל מחוץ...

"כושי"
חיים מול פטר

שלום רוזנפלד
שטח פרטי

החלום האמריקאי מתגשם בישראל
מקס
לאקסי
לקרר החדש עם המקפי"א הענק
חדש
MAXY GALAXY
160 עופות בפריזר
★ מקסי גלאקסי -
המקרר למשפחה
מקסי גלאקסי -
מקסי גלאקסי -
ICE MAKER
אחריות ושרות - תדיראן.
להשיג בחנויות החשמל המובחרות וברשתות השווק.

סופשבוע

ו' באייר, תשמ"ו 16.5.1986

עורך: צבי לביא

עריכה: תמר גיא

עיצוב ועריכה גרפית: יורם נאמן

גרפיקה: נטע גרינשפן

קוראים יקרים,

שורות אלה נכתבות בראשית השבוע, כשקיבלנו את ההדים הראשונים לפירסום סיפורו של מאיר בינט ז"ל, המרגל הישראלי שההיסטוריה ניסתה להתעלם מקיומו. קוראים רבים טילפנו וביקשו להקים קשר עם אלמנתו, להביע הזדהות. מורה בבית־ספר תיכון ירושלמי ביקשה שתלמידיה יניחו זר פרחים על קיברו ביום הזיכרון לחללי מלחמות ישראל, נוסף על לימוד הפרשה של בינט באחד משיעורי האזרחות הקרובים. גילויי הסימפטיה הציבורית חשובים מאד להרגשתה הטובה של המשפחה הפגועה. אבל אחרי יותר משלושים שנה של התנכרות רשמית, מותר לקוות גם למפעל הנצחה מכובד, אחרי שכל הבקשות בכיוון זה נידחו עד כה, כל זמן שסיפור הפרשה לא הותר לפירסום.

אבי בטלהיים כותב השבוע דיוקן פוליטי של ח"כ אהרון אבו־חצירא, מנהיג תמ"י שהפילה את ממשלת הליכוד, ולאחר הבחירות הכפויות נהפכה לסיעת יחיד בכנסת. איש בודד שניסה לחבור לסיעות גדולות יותר ונדחה. מבין השורות מצטייר אבוחצירא עם אותם פני פוקר שמפגינים בטחון עצמי מרגיז; שועל ערמומי, כפי שמגדיר אותו בטלהיים, אשר אורב מאחורי הפינה ומאמין שהטרף בו יבוא. אמנם עוד מעט רוטציה, אבל לא הוא האיש המתפרנס רק מפירסומי העיתונים. תישובי הקץ של ממשלת האחדות שהוא מחשב בשנתיים האחרונות היו עד כה תישובי סרק, אלא שאנחנו במזרח התיכון. ויש לו סבלנות של ברזל. כל זמן שלא משנים את שיטת הבחירות, יש עתיד מזהיר לסיעות יחיד. בתור מורה להיסטוריה הוא מאמין שיעשה היסטוריה. עוד נשמע ממנו. מוקדם לכתוב עליו הספד.

שער השבוע מקדים בימים אחדים את שער ה"פלייבוי" של חודש יוני, ולא במסגרת מסע לקידום מכירות המגזין האמריקני. סיפורה של קאתי שאואר, שנבחרה נערת השנה של הירחון מבין תריסר נערות החודש היפהפיות שכיכבו במערומיהן בעמודי האמצע שלו, מבטא תופעה. "מלכת הסקס" כבר לא שפנפנית על גבול הטיפש־עשרה, ותואר נערת השנה מתמיא לה, בהתחשב בגיל. בת 33, אם לשני ילדים, בוגרת אוניברסיטה בחינוך – איננו המודל הנשי אשר „פלייבוי" היה מעז לנפנף בו כשהחל את מהפכת המין בעתונות האמריקנית. אבל גם יו הפנר, מייסדו, בעליו ועורכו של המגזין, כבר איננו מה שהיה. בן 60, אחרי התקף־לב, כשהאימפריה שלו סדוקה וגורפת עשירית מרווחיה בשיא פריחתה. אחרי תקופה ארוכה בה העירום הנשי פחות מיסתורי ויותר בר־השגה, נערות החודש הן כבר לא תחליף למימוש הזיות המין של המאצ'ו. אמריקה חוזרת הביתה, ובחירת קאתי שאואר בתור נערת השנה מתאימה לכל מי שמזדהה היום עם הסמלים של רונלד רייגן, בעצמו מזכיר פלייבוי מזדקן.

צ. לביא

בשער: קאתי שאואר, נערת „פלייבוי" (כתבה בעמ' 14-15). צילום: „גאמא".

צוחק מי שצוחק ראשון

אהרון אבוחצירא
גם נסיכים טועים

שור מחוץ לכרם

לפני שנתיים הפיל אהרון אבוחצירא את ממשלת הליכוד בהרמת יד, ונותר לבדו. מאז, הוא מפיל כל חודש את ממשלת האחדות הלאומית בהרהורי לבו. הסבלנות היא כרטיס הביקור שלו. אמן הלשון החלקה מאמין שעוד יקנה מחדש את עולמו בממשלה צרה בתור לשון מאזנים.

מאת אבי בטלהיים

אהרון אבוחצירא, מי זוכר אותו? זה היה לפני שנתיים, ב־22 במארס 1984, במישכן הכנ־סת בירושלים. מנהיג תמ"י, "הראש החזק" של הפוליטיקה הישראלית, "הנסיך" הכל־יכול וכל־מכין, הניף את ידו גבוה למעלה, חרץ את דינה של ממשלת שמיר להתפרק בטרם עת, ובעצם חרץ כו־זמנית גם את גורלו הפוליטי. חיוך קטן של שביעות רצון היה ומן של פניו של הנסיך נוכח המהומה הפוליטית קצר. הוא היה בטוח שלמאזנו צורף עוד מהלך מבריק. היום הוא מודה לראשונה שגם נסיכים טועים.

ולא סתם טעות, אלא טעות גרולה היתה זו: מלושה מנדטים נותר אחד. אהרון אבוחצירא הצטרף לשעדון המפוקפק של "האנשים הבודדים בכנסת": המנדט המיותם נותר מחוץ לקואליציה, ללא כיבודים ושררה, מהלומה כבדה למי שכל־כך אוהב שלטון ועמדות. התוצאה הבלתי־נמנעת היא שהאיש פשוט נעלם, ועימו שקעה גם תמ"י מפלגתו. הוא נוסע לחו"ל ותפקודו בכנסת לא מורגש במיוחד; אך גם כשהוא נוכח, אין הוא מן הבולטים במישכן, וגם זאת בלשון המעטה.

"בגילוי־לב", אומר היום ח"כ אהרון אבוחצירא, "כאשר החלטנו להקדים את הבחירות לכנסת ה־11, לא עשינו את מה שכל מפלגה עושה במקרה כזה: בדיקה אצל הציבור שלה, האם הוא רואה את המהלך כפי שמנהיגיו רואים אותו. לא ערכנו מסע הסברה בקרב תומכינו ולא היינו ערים להתנגדות למהלך. לכן, חלק מן הציבור שתמך בנו ב־1981 העניש אותנו ב־1984 והצביע אחרת. אין ספק, זו היתה שגיאה ולו יכולתי להחזיר את הגלגל אחורה, הייתי משתדל לעשות את הדברים בצורה שונה".

אך לא היתה זו שגיאתו היחידה של המנהיג הצעיר, בן 46, שעלייתו המסחררת על במת הפוליטיקה הישראלית היא מן המרשימות ביותר. קשה לתאר שגם מומחה בעל־שם כאהרון אבוחצירא מאחז עיניים הרכנה במספר דקות ונותר לבדו על הרציף. [illegible] (פואד) בן־אליעזר, שעזב בשעתו את תמ"י לא בגלל אכזבתו מאבוחצירא והצטרף ל"יחד" של עזר ויצמן, פגש את מנהיג תמ"י בשלהי המגעים להקמת ממשלת האחדות הלאומית, והאיץ בו: תגמור מהר, כי אתה הולך להיקבר. אתה פשוט מפספס. אבל [illegible] אבוחצירא אינו זקוק לעצות מטירונים פוליטיים. הוא העלה על שפתיו את חיוכו מתוק ונענע באצבעו כאומר: אל תדאג, ידידי, אני יודע היטב מה אני עושה.

יותר מזה. לא רק שהוא אינו קורא את צפונות הלב – כמו בן־דודו הקדוש, האסיר המשוחרר כאבא חצירא – הנין אבוחצירא מנתיבות – אלא היו מקרים בהם התקשה לפענח גם את המפה המונחת לפניו. בנובמבר 1984, חודשיים לאחר כינונה של ממשלת האחדות, הוא אמר בראיון עיתונאי: "ההערכה שלי היא שאנחנו כבר נמצאים בתהליך המוביל לבחירות חדשות". אחר־כך, הצביע כמעט מדי חודש על מועד פירוק הממשלה, והקדמת הבחירות לכנסת ה־12. במאי 1986, ממשלת האחדות עדיין סוחבת את עצמה בירושלים, ומכשילה בלי בושה את תחזיותיו ותקוותיו.

שמעון פרס מעריך אותו ומזמינו מידי פעם ללישכת ראש־הממשלה כדי לשמוע את הערכותיו. "יש לו ראש בלתי־רגיל, איש חכם ביותר" – התבטא פעם פרס באוזני מקורבים. גם משה דיין המנוח התרשם מכושר הניתוח של אבוחצירא. "הוא אומר דברי טעם", אמר עליו. אין זה סוד שאישים פוליטיים רבים מרבים להתייעץ עימו בנושאים שונים, אוהבים לשמוע את השגותיו על מהלכים שבוצעו וכאלה הנמצאים בתיכנון. יצחק מודעי, למשל, שטח בפניו ב־1980 את תוכניתו המדוקדקת להשתלטות על המפלגה הליברלית וביקש לשמוע את חוות דעתו.

אבל לא הכל מתלהבים מכישוריו אלה של אהרון אבוחצירא. קצין המשטרה בנימין זיגל, שחקר אותו אישית לפני משפט השוחד (ממנו זוכה), אמר לאחר המשפט באוזני ידידים כי בניגוד לתדמית של אבוחצירא, הוא – זיגל – לא התרשם במיוחד מרמתו של האיש. גם חברים בתמ"י אומרים כי בדיונים הסגורים הבודדים שאבוחצירא הסכים לנהל בפורום של עשרה אנשים ויותר, הוא לא בלט יתר על המידה ברעיונות מקוריים ובהצעות קולעות.

רשימת המאוכזבים ממנו הלכה וגדלה בשנות קיומה של תמ"י: פואד בן־אליעזר, שלמה כוחבוס, אלי דיין, אלי ארצי, וכן צעירים כמו אשר עידן, נחום מגנתם, וימיני בן־דרור שבאו לתנועה כדי להקים משהו שונה והתברר להם שאבוחצירא הוא אנטי־דמוקרט מובהק.

אבל יש לו גם מעריצים רבים, אשר סוגדים לאיש, אם לא לשם "אבוחצירא". השם מרטיט משהו בליבם והם מוכנים ללכת אחריו בעינים עצומות ולעשות את דברו בלא עירעור. נראה שאהרון אבוחצירא מסוגל להעביר מנדט לכנסת רק על התווית הזאת. אבל מעניין שהולכים אחריו לא רק בני משפחה נאמנים, או חסידים שוטים. כך, למשל, דני עוזריאל, משפטן, שליחו של אבוחצירא לתפקיד מנכ"ל

(המשך בעמוד הבא)

פואד
האיץ באבוחצירא: תגמור מהר, אתה תיקבר. אבל הוא חייך ונענע באצבעו: אני יודע היטב מה אני עושה. הוא נשאר בחוץ

אהרון אבוחצירא: זו היתה שגיאה. (צילום: ראובן קסטרו)

עכשיו יש לי זמן לילדים

שאלה: איך מרגיש איש בודד בכנסת?

אבוחצירא: "זה יהיה אבסורד לומר שאני מרגיש טוב. וודאי שלא. אבל איש פוליטי צריך לדעת לחיות בכל סיטואציה. הייתי מעדיף להיות חבר בסיעה של כמה חברי כנסת".

— איך זה לשבת באפס מעשה, בלי תיק מיניסטר, בלי השררה, עם המון זמן פנוי?

"אזכיר לך שעד 1977 הייתי חבר כנסת בלבד ושמ־1981 אני לא בממשלה. כך שהתרגלתי כבר להיות חבר כנסת וחבר בועדות. דבר שני, אחרי הבחירות האחרונות קיבלתי החלטה עם עצמי שגם אם תקבל תמ"י תפקיד של שר, אני לא אקח על עצמי את התפקיד לפחות בשנה־שנתיים הראשונות".

— מדוע?

"מסוף 1979 הייתי נתון במערבולת של מאבק אישי. כמדומני שאף איש ציבור במעמד שר או ח"כ לא עברו סבל כזה במשך תקופה כה ממושכת, כארבע שנים. זו היתה התמודדות נפשית, גופנית, משפחתית. אחרי שגמרתי עם זה החלטתי שאני זקוק למנוחה, אני חייב לנוח מהלחץ של הפעילות הציבורית".

— מה אתה עושה בזמנך הפנוי?

"אין לי הרבה זמן מלבד לפעילות הפוליטית. בשנה האחרונה, בימים שאני לא בירושלים ואני מסוגל להגיע הביתה בשעות מוקדמות, אני משתדל לעשות זאת ולהיות עם הילדים. זה דבר שלא עשיתי בשנים האחרונות. עתה אני עומד לרשותם, לעזרה ולהכוונה. ובשעות הלילה המאוחרות, כשכולם ישנים, אני קורא. אני תולעת ספרים מילדות, קורא המון. בעיקר ספרי היסטוריה וספרות, ומידי פעם גם ספרי בלש מרתקים כדי לגוון. ואני נהנה בשעות האלה גם לכתוב. בשנים האחרונות אני מרכז לעצמי חומר רב שבעתיד עוד אעשה בו שימוש. תקופה מסויימת כתבתי יומן, אך לצערי לא התמדתי בזה בגלל הלחץ שבו הייתי נתון".

— אבל תרומתך בכנסת דלה למדי. מתברר שבשנה האחרונה הגשת אפס שאילתות, הצעה אחת לסדר היום, ארבע פעמים נאמת במליאה מאז כוננה הכנסת הנוכחית, והופעת רק לשליש מישיבות ועדת הכספים שבה אתה חבר.

"אני לא בדקתי כמה זמן ישבתי בכל ישיבה. אני יודע שיש כאלה שהנאתם בחיפוש הביקורות ובאיתור מספרים ואחוזים. אבל זה שאני חבר בועדת הכספים אינו אומר שאני מתיימר להיות מומחה בכל נושא שעולה לדיון בועדה. יש בועדה אלף נושאים ויותר. אם עוסקים בשוק ההון, למשל, וזהו נושא שאינני מבין בו, אני מקשיב לחכ"ים שלדעתי מומחים לנושא, מתרשם מעמדתם ומחליט כיצד אצביע. אך אני חוסך מעצמי את הישיבה באשר עשרות משלחות באות להופיע בפני הועדה בנושא זה. נכון, אני לא מגיש שאילתות. אף פעם לא קניתי את הפטנט הזה של לבוא בבוקר, לאסוף את העיתונים ולסמן לעצמי חמישים ידיעות ולנסח מהן שאילתות. אני לא עובד בשביל העיתונות. אותו דבר לגבי הצעות לסדר. כשיש לי משהו לשאול, אני שואל. אינני מודד את הפעילות שלי לפי כמות".

— יש לתמ"י זכות קיום עצמאית?

"בהחלט. דווקא הממשלה הזו מוכיחה עד כמה ציבור עצום בישראל זקוק לתנועה פוליטית שתיתן לו את הגיבוי. כל זמן שלא תהיה אלטרנטיבה חברתית טובה יותר, אמליץ בפני חברי להמשיך ולהתמודד באורח עצמאי. גם כמורה להסטוריה למדתי שמאבק על רעיון ועקרונות עובר גלגולים קשים. יום אחד אתה מצליח יותר, ויום אחד פחות. ההתמדה והסבלנות משתלמים בסופו של דבר. אני לא מושפע מסקרים וממה שאנשים אומרים. אני הולך עם מה שאני מאמין. אין לי ספק שאם נלך לבחירות שוב, את המנדט שיש לנו בוודאי נעביר מחדש".

— מדוע אינך חוזר הביתה למפד"ל?

"לא פסלתי את האפשרות שתמ"י והמפד"ל יפעלו ביחד, אך בבדיקות שעשיתי לא ראיתי כל סיכוי לעשות משהו בפנים. לא רציתי לחזור למלחמות היהודים בתוך המפד"ל. ידעתי מה יקרה במיפקד החברים של המפד"ל, שיצביעו פי שניים מן הבוחרים שלהם בכנסת. אני מכיר את המשחקים האלה ואין לי כל כוונה להשתתף במשחקי הרמאויות. בנתונים הקיימים לא ישתנה שום דבר במפד"ל גם אם תתקיים ועידה נבחרת, והמפלגה תמשיך לאבד מכוחה".

— אתה חושב על פרישה מן החיים הפוליטיים, או שאתה מכור לפוליטיקה לשנים ארוכות?

"אף פעם לא חשבתי שאהיה פוליטיקאי. להיפך, כאשר ראיתי פוליטיקאים אצלנו בבית, התייחסתי לפוליטיקה בשלילה. אבל יום אחד, במקרה, מצאתי את עצמי מעורב. גיליתי שאני מסוגל לשחות בזרם הזה. אבל לא הפכתי למכור. גם היום אני מסוגל להפסיק. כל זמן שאני יכול להשפיע ושיש לי אפשרות לתרום ולשנות — אשאר. אין לי בעיה למצוא אלטרנטיבה, יש לי מגוון של אפשרויות. אבל עוד לא הגעתי אפילו לגיל 50 ואין לי תאוון פרישה".

(המשך מהעמוד הקודם)

הביטוח הלאומי (בימיה הטובים של תמ"י, בהם היו לה מישרות שלטוניות מלוא החופן). וכך גם ויקי שירן, לשעבר דוברת תמ"י ודוברת משרד הקליטה בימיו של השר אהרון אוזן. היא אומרת: "אהרון אבוחצירא לא איכזב אותי כאדם וכאישיות. הערכתי אליו לא נשתנתה. זה נכון שהוא לא היה דמוקרט. הוא ניהל את תמ"י כצורה די סמכותית ונקט במניפולציות פוליטיות פנים־מפלגתיות, אך האלטרנטיבה לא נראתה טובה יותר. בכל המפלגות יש שלטון של בוסים. איזו דמוקרטיה יש בד"ש, למשל? החכ"ים שלה מופעלים על־ידי המוסדות? אז גם אבוחצירא הוא בוס.

"הוא אדם מאד חכם וכמובן גם פיקח. אי־היכולת שלו להפיק רווחים תקשורתיים מהמנדט שנותר היא חלק מאישיותו, זהו אדם עצור ומופנם ויש לו בעניין זה קושי גדול. גם שגנון הדיבור שלו אינו כוטה ופרובוקטיבי. הוא אינו מסוגל לעשות את מה ששולמית אלוני ויוסי שריד היו עושים כסיעת יחיד. אינני מבינה מה רוצים ממנו. מי לא עושה מניפולציות? מבחינה זו הוא לא שונה מאחרים. גם כדי לקדם אידיאולוגיות עושים מניפולציות".

יש לאהרון אבוחצירא גיבוי מלא מכל זרועות המשפחה, לרבות תמיכה כספית מבעלי הון כמו נסים גאון וסטיב שלום. הם סייעו לו בעבר ויוסיפו לסייע לו גם בעתיד. רעייתו של סטיב שלום, ליליאן ויין, נמנית אף היא על מעריצותיו של אבוחצירא. אוי למי שיאמר עליו מלה רעה בנוכחותה. בביקוריה הרבים בארץ היא "מוכרת" את אבוחצירא לכל אוזן פנויה. בפגישותיה עם ראש־הממשלה שמעון פרס, היא ניסתה לא אחת לתווך ביניהם (בשם עצמה, לא בשליחותו של מישהו). פעם היא אמרה לפרס: במפלגת העבודה לא נותנים לאהרון כלום. האנשים שלך מפריעים לך לעשות את המעשים הנכונים ולקחת אליך את האיש החכם ביותר בפוליטיקה הישראלית. ולאישיות בכירה אחרת במפלגת העבודה אמרה לא מכבר ליליאן ויין: דע לך, אהרון הוא גאון.

האמנם?

בן־ציון רובין, ח"כ וסגן־שר לשעבר, שנותר בביתו בנתניה אחרי כשלון מהלכו של אבוחצירא, אומר: "אהרון הוא נסיך לכל הדעות. זכות האבות והמשפחה מקרינים עדיין על רבים מיוצאי מרוקו. הוא פוליטיקאי שנון וחכם, חד כתער, יודע להציג אלטרנטיבות ולצפות מהלכים". מצד שני, עם כל היותו תכסיסן וטקטיקן מן השורה הראשונה, בעל חושים פוליטיים מחודדים, אך אין הוא מנהיג המתנים ולא איש חזון. בנימין בן־אליעזר אומר: "לו הקמתי בית־ספר לעסקנות פוליטית, הייתי הופך אותו למדריך ראשי". וימיני בן־דרור מעיר עליו: "בתרגילים קטנים של כתה נגד כתה וסניף נגד סניף — הוא מניפולטור מספר אחד".

לו הקמתי בית ספר לעסקנות פוליטית — הייתי הופך אותו למדריך ראשי. בתרגילים קטנים של כתה נגד כתה — הוא מניפולטור מספר אחד.

ואכן, עלייתה ונפילתה של תמ"י הן פונקציה של עלייתו ונפילתו של אבוחצירא. תמ"י זה הוא. אף פעם לא שמע לאיש מלבד לעצמו. הוא קבע הכל לבד, הוא החליט בעצמו, הוא מאמין שאין מבין ממנו בכל הקשור להערכות פוליטיות. את כשרונו הוא גילה ביכולתו להעביר החלטות במוסדות המשותקים של המפלגה שהקים. מרהים כיצד הוא מסוגל לסובב אנשים כאצבעו. אמן הלשון. אנשים היו באים אליו סטוגי עוולות, מרירות ותיסכול, כעבור שעה קלה יצאו מלישכתו מרוצים וחסרי טענות בלי שהמנהיג נאלץ להניד עפעף. הדבר היחיד שזז במהלך הפגישה היו רגליו המונחות זו על גבי זו, על גבי שולחן המנהלים הגדול שמאחוריו שקע בכורסתו.

(המשך בעמוד 20)

אבוחצירא בודד בכנסת: צריך לדעת לחיות בכל סיטואציה.

חמש שנים יושב כושי רימון [illegible]
הקילומטר ה־101 [illegible]
הלך פעם [illegible]
מסת[illegible]

ק
בוצת תלמידי ישיבה מתדרה, שכוסם באגי[illegible] [illegible]ה כמות לא מבוטלת של אבק ואגלי זיעה בוהקים, יוצאת מג'יפ שכור, שזה עתה עצר מול "פונדק 101". מנהיג החבורה, אברך ג'ינג'י, חד בעיניו אחר שמעון ("כושי") רימון. כושי מגיח מאחורי שעה [illegible] עם חיוך גדול. הרכב גינוני אהבה גבריים.

האברכים רוצים עצה איפה כדאי לטייל. כושי מבקש מפה של האזור. אברך צנום מביא מפה. כושי מניח על עיניו משקפי ראייה חצאיות, כסוסות מסגרת, וגוהן על המפה. התכונה שציציותיה מתנופפות ברוח המדבר, בוהה באיש עם המשקפיים האינטלקטואליות האלה, שלפני עשרים וחמש שנה התחזה לחייל ארוס והגיע לפטרה.

אברך הרפתקן מצביע באצבע על [illegible] מתחל במפה. מושבניק מהסביבה מנסה לשוח את [illegible] שלתלמידי הישיבה. "לא כדאי, תיתקעו [illegible] אלה [illegible] יתקעות בחייה," צוחק כושי. "מקסימום ירביצו איזה תפילה והכל יסתדר" [illegible] צוחקו. קופץ הג'ינג'י. "אני אספר לכם סיפור [illegible] אחד אנחנו נוסעים לטייל ופתאום נתקעים. האוטו [illegible] הלך הקלאץ' או משהו כזה. בכל אופן אני לא [illegible] כלום במכונאות. אחד החברה הלך להתפלל [illegible] איך שהוא מתפלל אני מסתכל עוד פעם באוטו [illegible] אני רואה חוט משוחרר. רצתי לאוטו השני [illegible] לא משוחרר. חזרתי למכונית, חיברתי את [illegible] האוטו נסע כמו חדש."

סיפור מחיים. [illegible] נפרדת מכושי. "תבוא לבקר," הם אומרים לו. [illegible] מגלגל בפה את המלה "האלוהי" הרבה ומן [illegible] אתה רוצה משהו טוב תבוא לחגיגה בל"ג בעומר [illegible] לא רוצה, זו [illegible] קרי בשבילו. אחר־כך [illegible] במקרה [illegible] הצדקה הצהובה של [illegible] למלכת [illegible] שעומדת על דלפק [illegible] שלושה עם [illegible]

(המשך בעמוד הבא)

שמעון „כושי" רימון: כל הזמן
רציתי להוכיח שאני טוב.

אני מת לאכול סטייק אבל אני לא אוכל. שותה מים, או מיצים טבעיים מפירות שאנחנו מקבלים מהישובים באזור. רק לפעמים אני לוקח פחית קולה והולך לשתות מאחור. שלא יראו. המצב קשה. אם מישהו ישאיר לנו חבילת חציר אני לא אתבייש לקחת. אנחנו גם לוקחים ארגזים של תנובה מהמיזבלה של הצבא ומוכרים אותם.

(המשך מהעמוד הקודם)
הישיבה מחררה החל לאו דווקא מטעמי דת. "אני מעביר דרכם את כספי המזונות לשני הילדים שלי כלונדון". וחזרה קטנה בתשובה? "עזבי, זה לא בשבילי. אני מכבד אותם. זהו."

היום, בגיל ארבעים ושש, חמש שנים לאחר הכלא בגרמניה, הוא יושב בקילומטר ה־101 של כביש הערבה ב"פונדק הק"מ ה־101" ומכחיש בתוקף רב שיש קשר כלשהו בין שם הפונדק ובין יחידת ה־101, אותה העריץ הערצה עיוורת. גם הקשר בין בחירת המקום לבין העובדה שמנקודה זו היו יוצאים לפטרה שבירדן, נראה לו קלוש מאוד. "יש פה באר, באר מנוחה. יש מים. ואיפה שיש מים אפשר לתקוע יתד". ההתכחשות הזאת לאסוציאציות הכמעט־מידיות, היא חלק גדול מהסיפור של כושי רימון, נכון להיום. הוא משקיע אנרגיה גדולה מאוד כדי לנתק את שמעון רימון האדם, מהמיתוס של כושי.

היום כבר אף אחד לא קורא לו כושי. כושי רוצה שיקראו לו בשמו הפרטי – שמעון. אז קוראים לו שימון. אבל יש גם כאלה שלא מכירים את הנוהגים החדשים. אל החצר האחורית מגיח בצעקות גברבר, שאפו הצלוי להחריד מעיד על משך שהותו בחוף אילת. "'כושי', אפשר להיכנס?", הוא זועק מבפנים, "יש לי פה כושית". הוא מגחך. נערה כושית יפה צוערת פנימה. "הנה כושית וכושי ביחד", הוא מתפקע מצחוק. "תשבי, תשבי ליד כושי, הוא הפייטר הכי טוב בישראל," הוא מסביר לה כאנגלית רצוצה. "אני רוצה לצלם. היא דוגמנית," הוא אומר לשמעון שלא מאורגן להתקפה הזו. "תתקרב אליה," שואג הגברבר ומצלם. שמעון לא יודע איפה לקבור את עצמו. יש לו חיוך קשה של מבוכה. מהכינוי הוא יכול להיפטר. אבל מהקטעים האלה קשה הרבה יותר.

הקסם שלו תופש אותך כבר בדקות הראשונות. יש בו כמות אדירה של מבוכה, שמתנקזת בדרך־כלל בחיוך או בצערים שלומפריים כאלה. גבר גבוה, חזק, סנדלים תנכיות, עור קרסול סדוק, חולצה מאובקת, סיגריות שרתון. הטוב לב שלו מוקרן מהמבט. אפילו כשהוא כועס העיניים נשארות טובות. איש כזה, שאי־אפשר לדמיין אותו בפוזה של רשע.

באוגוסט 1981 הגיע ארצה הישר מהכלא הגרמני, לאחר התערבותו של חרות לפיד, הקיבוצניק משחרר האסירים, חברים, וגורמים רשמיים. שש וחצי שנים מתוך תשע וחצי שנות מאסר שגזרו עליו, הוא ישב שם בתנאי מאסר קשים ביותר, לאחר שהורשע כשותף ברשת ישראלית של מפיצי הרואין. "אכלתי אותה בעוונטה", הוא אומר בשקט. כל שנות מאסרו זעק לחפותו. אף אחד לא הקשיב שם. שלושה ספרים כתב בכלא. הספר "אני כושי" התפרסם בארץ טרם שחרורו.

היום, חמש שנים לאחר השחרור, הוא יושב בפונדק הק"מ 101 בערבה ומסתכל על החיים שלו בפרספקטיבה שונה. "מתבגרים קצת", הוא אומר, כאילו בכך טמון העיקר. "תמיד הייתי קצת ילדותי, לא בביצוע של הדברים כמו במחשבות. הכל עובר."

ביטוי לבגרות־נוסח־כושי, הוא העובדה שהשגרירות הגרמנית, למשל, עדיין עומדת על תילה. "כשהייתי בכלא הגרמני נשבעתי שאני אתנקם בגרמנים. פיתחתי ממש מחלה. השנאה שלי אליהם החזיקה אותי. כשהגעתי ארצה אמרתי לעצמי: אתה לוקח ארבע־מאות קילו חומר נפץ ושם את זה מתחת לשגרירות הגרמנית ומפוצץ אותה. חשבתי לפוצץ גם בית מלון עם אורחים גרמנים, אפילו תכננתי מבצע התאבדות של לקיחת בני ערובה. באותה תקופה פגשתי את אנדריי קילצ'ינסקי. הערצתי אותו. חשבתי שהוא דון קישוט במלחמה שלו בגרמנים. אפילו עשיתי אתו מבצע. אחר־כך ראיתי שאנדריי קילצ'ינסקי הוא לא בדיוק דון קישוט גיבור. תודה לאל שיצאתי מהמחלה הזו".

איך יוצאים מזה?

"עם הזמן. עם הזמן. חברים עזרו. היו שאמרו לי: בסדר, תשים פצצה ותשב שוב כמה שנים. זה בסופו של דבר משפיע. את הכל השקעתי פה במקום הזה. זה עזר לי. בכלל, כל השקפת החיים שלי נעשתה יותר שקולה, יותר חכמה. פעם הייתי על פרשת דרכים. כל הנושא הפלילי, למשל, נראה לי גברי ורומנטי. וואללה, אחרי שראיתי אותם מקרוב, מתברר שהכל זה דרעק. הדבר הראשון במעלה, היום, הוא מוסר העבודה. להרוויח את הלחם בכבוד. לא מכבד אף אחד שבא אלי ואומר לי 'שיחקתי אותה'".

הערבה היתה מקום מפלט?

"לא. לא ברחתי לפה. תמיד אהבתי את המרחבים. הגעתי לפה כי הרגשתי שאני צריך שורשים. עד היום הייתי למעשה בלי בית. גם בתור ילד הרגשתי בלי בית. היו לי המון רגשי נחיתות. הייתי ילד יתום במשפחה מאמצת טובה בתל־עדשים. אבל משהו לא התאים שם. הם יקס ואני ספרדי. הרגשתי שאני בן מאומץ. שאני לא הבן שלהם. משהו היה פגום בתחושה של האהבה שחשתי. בכלל, לגדול בלי הורים זה לגדול עקום. אחר־כך עברתי לקבוץ עין־חרוד ושוב הייתי הילד הזר בחברת הילדים. מין ילד זר בפינה. היה בי אז את הרצון הזה להוכיח את עצמי. כדי למשוך תשומת לב הייתי מתעסק עם נחשים. רציתי להסתכן. זה, יעני, עשה אותי טוב יותר, לפחות כמוהם. בעין־חרוד הייתי כרוך אחרי מאיר הר־ציון ושמשון כוכב ז"ל מיחידת המאה ואחד. תמיד רציתי להגיע לרמה שלהם. כשהתחילו להיווצר סביבם סיפורים, משהו מזה נדבק גם בי, ונוצרה קצת הילה גם סביבי. אני זוכר שהפכתי עולמות כדי להיכנס ליחידה מובחרת בצנחנים. נכנסתי לפלוגה שהיתה אמורה להמשיך בביצועים של המאה ואחד, והמפקדים של היחידה היו יוצאי יחידת 101. כל הדברים שעשיתי עד אז, כמו פטרה, למשל, זה דברים שאף אדם נורמלי לא היה עושה. כל הזמן רציתי להוכיח שאני טוב. שאני טוב כמוהם."

היום הוא כבר לא רוצה להוכיח שום דבר לאף אחד. "מה יש לי להוכיח? אני לא מחפש וילה או קדילק. העיקר שיהיה בית, בטחון כלכלי, שיהיו כמה תכניות חיסכון, ככה לעת זקנה".

השילוב הזה של שמעון רימון ועסקים רחוק מהמושג "בטחון כלכלי" ומשפיע ישירות על הקיבה של בעל המקום. "אולי פעם או סע' מיים. במשך הארבע שנים שהמקום קיים אכלתי סטייק. אני מת לאכול סטייק אבל אני לא אוכל. אנחנו לא יכולים להרשות לנו לאכול כאלה דברים. אפילו קולה אני לא שותה. שותה מים, או מיצים טבעיים מפירות שאנחנו מקבלים מהי־שובים באזור. רק לפעמים אני לוקח איזו פחית קלה והולך לשתות מאחור. ככה שלא יראו. המצב קשה. אם מישהו ישאיר לנו חבילת חציר אני לא אתבייש לקחת. חברים מקיבוץ שכן נותנים לנו את הלקט של המנגו. אנחנו גם לוקחים ארגזים של תנובה מהמיזבלה של הצבא ומוכרים אותם. מאתיים ארגזים זה כסף. אני לא משועבד לכסף. אם האתגר יהיה כסף אז אין לזה סוף."

ההתחלה מתברר היתה הרבה יותר קשה. "הגעתי למדבר עם חבר שלי 'קצוץ', ונפלנו על באר מים. וזה מה שהיה. שנתיים לא היה לי אוטו. לא ניהלתי חשבונות, לא ידעתי מה זה בכלל. היו קנסות, אבל לא זה ולא. הקנסות לא הגיעו לכאן, ואז המשטרה היתה מגיעה כדי לעצור אותי. המשפטים נמשכים עד היום.

"כשהגענו היתה פה מכת נחשים. אנשים היו רגילים לעצור פה ולעשות את הצרכים שלהם בין שיחי המלוח. העכברים שחיו בין השיחים הביאו אתם נחשים. המקום שרץ נחשים. אני מטבעי לא אוהב להרוג נחשים, אז הייתי שם אותם בחבית. לא ידעתי שיצא חוק נגד זה. אנשי שמורות הטבע הגיעו והגישו תלונה. התלונה לא הגיעה, אז היה משפט. היתה תקופה שלא ידענו בכלל מה זה מחירון. אני וניירת זה שני כיוונים שונים. עד היום אנחנו סובלים מהסיפור הזה."

החשבונות, המיסים, הרישומים, החוקים מקבלים על כביש הערבה צורה של ניג'וס מונוטוני מורט עצבים. כושי רצה חוקים של מדבר. המימסד לא יודע מה זה. לא מזמן מרחו אלמונים צבע שחור וכיסו את שלטי הדרך של מע"צ באזור. השמועות אמרו שזה כושי. "זה לא אני", הוא אומר, אבל לא מסתיר את הביקורת שלו על מע"צ. "אנחנו לא מתיימרים להיות פונדק גדול. עשינו שלט קטן שאומר שיש אצלנו קפה תורכי. שידעו שאנחנו קיימים. זה פשע? באו מפקחים ממע"צ ובברוטליות עקרו את השלט.

"רק בשנה האחרונה היו ממש לידנו שלוש תאונות דרכים קטלניות. אם היה שלט – היו יכולים לעצור לשתות קפה. אנחנו גם נותנים לינה חינם. זה חוק של המדבר." המלחמה על השלט דומה למלחמה על טלפון, שחיוני מאוד במקום המבודד הזה. כבל טלפון – יש. אבל הביורוקרטיה מנצחת בקלות את ההיגיון.

חמישה־עשר איש עובדים בפונדק הקטן. "אני לא משחק אותה בעל המקום. אין פה בעל־בית. זו קומונה. קיבוץ קטן. יש עוגה וכולם מקבלים נתח שווה. יש עלינו הרבה רינונים. רכילויות. אולי בגלל שאנחנו שונים, טיפוסים מיוחדים. רוב האנשים שעובדים כאן הם אנשים עם בעיות. אנחנו פותרים לחלק גדול את הבעיות שלהם. זה הבית שלהם."

הבית הזה כולל אוטובוסים ישנים, מבנה נטוש של מע"צ שנותר שלם, מאהל בדואי ענק שמשמש גם מלון חינם לעוברים ושבים. ביום שהגענו לפונדק שהו בו כחור וכחורה מכת הכושים העבריים, בדואי, דרוזי, ומגי מדימונה. גם רגינה היה שם, חברתו של כושי ואמו של בארי הקטן, בנם המשותף בן השנה וחצי. בארי שנקרא על שם המקום באר מנוחה, זוחל בשטח כשטיטול מאובק מכסה את פלג גופו התחתון. שאר החלקים מתמכרים לשמש. לפני שנתיים בערך הביא כושי צריף שפינו מאחד הישובים, והניח אותו על גבעה קטנה מעל הפונדק. מוביל אליו גשר תלול של עץ וחבלים באורך של עשרות מטרים. לא פשוט לטפס לשם.

רגינה מורה באצבע על קומת העץ המשמשת מיטה לה ולכושי. "פה ילדתי את בארי", היא אומרת. כושי שהה באותו זמן בתל־אביב; רגינה היתה לבד. יומיים לאחר מכן הגיע ומצא בן זכר. ברית מילה לא היתה שם.

אזרחי כבוד אחרים הם החתולים, הכלבים, הברווזים, טווס אחד צרחן, בכרה ובתה בת החודשים, שנוערות בקולי קולות, וקוף אלים שהספיק כבר לנעוץ את שיניו בבשר אדם. סיפור שכושי אוהב: "פעם קנינו שני גמלים ושניהם נעלמו. יצאנו לחפש אותם במדבר. היינו מוצאים אותם ומחזירים אותם ושוב הם היו נעלמים. היה לנו גמל שלא הפסיק לברוח. נמאס לנו לרדוף אחריו. הוא היה נעלם בתקופת הייחום ולקראת הקיץ היה חוזר. וככה הוא היה יוצא למדבר וחוזר כשהתאים לו. עד שיום אחד לא חזר".

מגי המבשלת, שמטגנת עכשיו לביבות, הגיעה לכאן לפני שנתיים. "חיפשתי עבודה באילת, אבל אילת בכלל לא מצאה חן בעיני. הגעתי לפה כדי לשתות משהו. איך שגמרתי לשתות כבר הייתי עובדת. נשארתי כי הייתי צריכה עבודה. בכלל לא חשבתי שזה מקום מיוחד. אני לא אוהבת טבע ולא שרופה על המדבר. פשוט התרגלתי לאנשים. יש לי שלושה ילדים. עכשיו הם בפנימיה ואני מפרנסת אותם. בחופשות הם מגיעים לפה. זה טוב שיראו מאיפה צומח הכסף, שהוא לא גודל על העצים. מי שמפונק קצת, קשה פה בשבילו. לי זה לא מזיז הרבה. רוב הזמן שהעיניים שלנו פתוחות אנחנו בעבודה. זה מעניין לאללה איך אנחנו חיים פה בלי להרוג אחד את השני. אם תקחי את כולם ותשימי בשורה לא תמצאי דבר אחד משותף".

יוסי הכושי העברי שמע מחברה על המקום והגיע. כל בוקר הוא רץ על ההרים. הפעילות הספורטיבית הזו לא אהודה על מגי. "ניסו לשכנע אותי, אבל אני גדלתי בדימונה. המדבר הזה לא יכול לחדש לי כלום".

שמעון, אומרים כולם, הוא כמו אבא. "כשהוא מחליט שצריך תחתונים, אז הוא הולך וקונה לכולם", אומרת מגי, "לפעמים גם הקיבוצים מהסביבה מביאים לנו בגדים ישנים במצב טוב. אפילו הילדים שלי לובשים חלק מהבגדים האלה".

כושי: אני לא קמצן. מה שצריך אני קונה. טמפונים, צמר גפן, אספקה אישית, הכל. אני לא איש כספים, אבל אני אוהב לעזור לאנשים. למגי עשיתי תכנית חיסכון לילדים. שיהיה. צריך בטחון. ברגע שיש כסף – אני לארג', לא קטנוני, לא קמצן. לאנשים מבחוץ נדמה שאני מיליונר, שאני מחביא כסף מתחת לבלטות. אי־אפשר להיות לארג' עד הסוף. כל אורח חושב שהוא יחיד, וחברים יש בשפע. הרבה זוכרים אותי ואני לא זוכר אותם. זו בעייה. לפעמים קורה שאני מזמין שבעים איש לקפה. זה רק קפה, אבל בשבילי זה הרבה כסף. זה עדין, עדין. היום, ברוך השם, יש לי קצת יכולת לעזור. אני אוהב להלוות כסף למישהו שנתקע. גם אני לא פעם לקחתי הלוואות. לוויתי, למשל, שלושת־אלפים דולר מבצלאל מזרחי. תמיד דאגתי להחזיר. לקחתי לירה תמיד החזרתי לירה".

רגינה ממשיכה לכבס. לפי הספירה שלי היא מפעילה הבוקר בפעם הרביעית את מכונת הכביסה. מעל מכונת הכביסה מעופף הטווס. בארי לועס שקית תה. לפני שלוש שנים הגיעה רגינה עם כמה מתנדבים מעיר־יהב כדי להעביר ערב בפונדק. הגיעה ונשארה. "זה המקום שהכי דומה לחלום שלי. מקום פתוח עם אנשים, חיות. זה בדיוק". העברית שלה קולחת, לא מסגירה מבטא גרמני. כששואלים אותה מהיכן הגיעה

(המשך בעמוד 32)

כושי בשבילי הערבה.
למעלה: במסעדה הקילומטר ה־101. למטה: רגינה ובארי: "פתחתי לה חסכון בבנק"

אמא שפנפנה

נערת השנה של „פלייבוי" היא כרגיל מאד יפה, בלונדינית ושופעת, אבל לא שפנפנית מהטיפש־עשרה. המודל הנשי באמריקה של איידס ורייגן היא אקדמאית בת שלושים ושלוש, אמא לשתי ילדות חמודות, שהמגזין הפופולרי יוזם מהפכת המין לא היה מעז להדפיס בעבר. גם האימפריה הדקדנטית של יו הפנר כבר לא מלהיבה את הגברים.

שירות „גאמא"

הוא כבר לא ילד, יו הפנר. השנה חגג את יום הולדתו הששים, עבר התקף לב, אי־מפריית ה„פלייבוי" שלו כבר ממוסדת, לא מסעירה, עם עליות וירידות כמו כל קונצרן כלכלי מצוי. אז אולי זה לא כל כך מפתיע שנערת השנה של העיתון, שתופיע בשער של חוברת יוני, היא קאתי שאואר, בוגרת אוניברסיטה עם תואר בחינוך, אמא לשתי יל־דות חמודות, בת שלושים ושלוש. מודל היופי הנשי באמריקה של איידס ורייגן כבר לא מזכיר את השפנפנית המצויה.

קאתי מוכרת לאמריקאים כג'אניס האריסון בסדרה היומית המטופשת והאינסופית „סנטה ברברה", המשודרת בטלוויזיה כל בוקר. היא מגלמת שם נהגת, מלצרית, דוגמנית ואפילו נערת־אמצע של מגזין – תפקיד מהחיים. הישראלים אולי יזכרו אותה מהופעות אורח בסדרה „שלושה בדירה אחת". היא נולדה בדייטון אוהיו ולמדה חינוך באוניברסיטת אוהיו, מה שלא הפריע לה לככב על דפי „פלייבוי" אחרי שחגגה את יום הולדתה ה־30. את חמודותיה הציגה לראשונה בשער הירחון באפריל 1984, וכעבור שנה – באורך מלא – בפוסטר של נערת חודש מאי 1985. לבד מההופעה הצבעונית על דפי המגזין – אפשר לבדוק מקרוב את קאתי גם בסרט וידאו, סרט פלייבוי מספר 9. שמונים דקות חשיפה. „הפירסום ב'פלייבוי' פתח לי הרבה דלתות", היא אומרת, „והזכיה בתואר נערת השנה היא הדובדבן שבקצפת". בחודש הבא, נוסף לתואר, היא תקבל 100 אלף דולר וגם שי צנוע – מכונית יגואר XJ־6.

קאתי שאואר גרה היום בלוס אנג'לס עם שתי בנותיה מינדי (10) ומלוני (6). איך מסתדרות הילדות עם העובדה שאמא היא גם דוגמנית עירום בירחון פופולרי? „סיפרתי להן על הפירסום והסברתי שצילומים של נשים יפות הם אמנות. וכך החליטו שאם אמא עשתה זאת – סימן שזה נהדר".

לפני שלושים ושתים שנים – כשיצא לאור הגיליון הראשון של „פלייבוי" – לא היה מייסדו בעליו ועורכו יו הפנר, מעלה על דעתו לתת לאשה בוגרת מהדגם של קאתי את הכבוד לככב בשער המגזין לגבר. „זקנה" בת שלושים ושלוש? ועוד אם לשתי בנות? הלא כפי שהכריז אז הפנר עצמו בהצהרת הכוונות שלו, מישהו צריך לפתח את הפנטזיות המיניות של הגבר האמריקני השבוי במילכוד הדימוי השמרני של האישה כעקרת בית ואם המגדלת את ילדיו. כאלף וארבע מאות הדולרים, שלווה מחבר, הוציא לאור את הירחון הראשון עם מרילין מונרו. אחרי שהתאוששו מההלם הגדול, נדלקו כולם וכל הגליונות נחטפו.

לאט לאט, בהדרגה ובזהירות, חשף הפנר את מערומי האשה, אבר נוסף מדי חודש, עד שהציב שנה מאוחר יותר את ציון הדרך ההיסטורי בתולדות המגזינים המצויירים – הוא החל לפרסם את נערת האמצע. פוסטר ענק של פצצה יפהפיה, בעירום כמעט מלא, עם שדיים ענקיים. זו היתה מהפכה גם בהיסטוריה של הפמיניזם. מי לא מכיר היום את השיגרה האופניינית כשלוקחים ליד „פלייבוי" (או אולי יותר טוב את המתחרה „פנטהאוז" – הנועז יותר מהפנר שהרחיק לכת וחשף גם את אבר המין): דבר ראשון פותחים באמצע ופורשים את הפוסטר המקופל למלוא אורכו. לרוב תולשים ותולים. זהו קישוט מקובל בחדרי שינה של הגברים, בעיקר בבתי סוהר ומחנות צבא.

לזכותו של הפנר יאמר שהוא ניסה להפיק מוצר עם הרבה סנוב־אפיל, לא בשולי הפורנוגרפיה. צילומי העירום היו הסוכריה או אם תרצו העטיפה לתוכן בעל שאר־רוח עם יומרה אינטלקטואלית: ראיונות מיוחדים, שהשתרעו על עשרות עמודים, ממוחמד עלי ועד ג'ימי קארטר ועם כל מישהו שהוא משהו, הנחשבים עד היום לעיתונות מעולה; הסיפורים הקצרים של קורט וונגוט, דן גרינברג, ג'ון אפדייק ונורמן מיילר – כל אלה נתנו את הגוון התרבותי הרציני ואת הלגיטימציה לנשים להציץ פנימה. המסר השיווקי היה ברור. „פלייבוי" לא לגברים בלבד.

יו הפנר, בנו של מתודיסט אדוק, יצר ממלכה מסוג מיוחד, שהתפתחה מירחון למועדוני לילה ולשרשרת בתי־מלון, ועד לסוכנויות של דוגמניות (ההיצע והביקוש היו עצומים), הפקות סרטים, ספרים ותקליטים. בניו־ג'רסי הוקם אתר סקי יוקרתי לחברי המועדונים. כל המפעלים גרפו רווחים של יותר מעשרה מיליון דולר כשנה. הכל בחותם ה„פלייבוי", שם שהפך מושג, אשר סמלו המסחרי – השפנפן הלבן – הכניס הרבה כסף גם תמורת הזכויות שנמכרו כדי להדפיסו על גבי חולצות, אביזרים למכוניות, ועל עשרות פריטים גבריים נוספים שנמכרו כסמלי סטטוס במחירים מופרזים. גם חוויית המיפגש עם ה„שפנפנות" המהלכות על שתים כמלצריות בלבוש מינימום באחד מעשרות המועדונים של רשת „פלייבוי" בבירות העולם המערבי, שילהבה את רימיונם של הגברים בשנות החמישים ותחילת שנות הששים שהצטופפו שם כדבורים בכוורת, שותים כמים את משקה הבית – וויסקי סקוטי משובח עם סמל השפנפן על הבקבוק.

בימי הזוהר שלו, הופץ „פלייבוי" בעשרה מיליוני עותקים בחודש. הירחון החל לצאת בשפות אחרות. באמצע שנות השבעים החלה הירידה הגדולה. רווחי התכריה הדרדרו עד למיליון דולר, עשירית מן ההכנסות שהיו שלוש שנים קודם. בתי־מלון ומועדוני לילה החלו להיסגר או להימכר, חוץ ממועדוני ההימורים בלונדון.

המנהל החדש, בריט דניאלס, מיהר לקצץ את שכבות השומן שריפדו את הממלכה המטורפת הזאת בתור הזהב שלה שהיה שטוף בזוהר ודקרנס. ארמנו המפואר של הפנר, שהכיל 74 חדרים, נמכר מפני שהוצאות התחזוקה הסתכמו ביותר ממיליון דולר בשנה. גם מטוס המנהלים השחור והמפואר עבר לידים אחרות. במקרה או שלא במקרה, היתה עקומת הנפילה ביחס הפוך לנסיקת העידן המתירני. גם צילומי העירום כבר לא היו חידוש מסעיר. בוב גוצ'יונה, צעיר יותר, נמרץ יותר ונועז יותר – החל נושף בעורפו של „פלייבוי" עם „פנטהאוז" החושפני יותר. הקסם פג, כמו באימרה הצרפתית שאפילו האשה היפה והחטובה ביותר לא מסוגלת לתת יותר ממה שיש לה. אחרי ש„פנטהאוז" ואחריו – „האסלר" ודומיו שברו את הקופה, כבר לא היה יותר מה לגלות לעין הגברית הרעבה.

ב־1975 כבר התחרו שלושים ושבעה כתבי עת על כיסו של „הגבר האמריקני", ודווקא אז הסביר הפנר ברו"ח השנתי „שהעיתונים האחרים מתרכזים אך ורק במין ולעתים קרובות עוברים אף את גבולות הטעם הטוב והליברלי ביותר של ימינו". ממייסד המהפכה המינית נהפך הפנר למתחסד, אפילו שמרן. שכן, אחת הבעיות הכלכליות של האימפריה היתה שהמפרסמים הגדולים הירחון היו חברות ממוסדות כמו יצרני המכוניות של דטרויט וחברות תעופה. אלה דרשו מהפנר תמורת המודעות שלהם להימנע ממה שנראה בעיניהם כנועזות־יתר. זה לא עזר הרבה. התפוצה המשיכה לרדת. השפנפן הקטן אמנם עוד לא סגר את הדלת אבל הוא בהחלט תפס נולת.

לפני שלוש שנים נכנסה כוכבת חדשה לעסקים – כריסטין, היום בת 33, בתו של הפנר. באותה תקופה התרחש הסיפור הגדול ביותר של „פלייבוי" שהיה מתאים יותר לפירסום ב„פנטהאוז". באוגוסט 1980 נרצחה דורותי סטראטן היפהפיה, שהיתה נערת השנה של „פלייבוי" בשנה הקודמת, אהובתם של הפנר ושל במאי הקולנוע פיטר בוגדנוביץ'. הרוצח היה מאהבה הראשון, פול סניידר, שגם אנס אותה לפני הרצח. סיפור הרצח תפס כותרות והפנר הוזכר כאחד מאלה שהביאו עליה את מותה הברוטאלי. הפנר עשה סרט על מותה של דורותי וניסה להציגה כקרבן של נסיבות איומות. בוגדנוביץ' לא ויתר, גם הוא עשה סרט ואף פירסם ספר „מותו של חד הקרן". הפנר מתואר בו כמפלצת, האיש שניצל באופן ציני קר ומרושע את הצעירה הבלונדינית. בוגדנוביץ' אמר: „אני רוצה להשמיד את האימפריה שבנה הפנר. אני רוצה שדורותי תהיה הקרבן האחרון שלו". זמן לא רב אחר כך לקה הפנר בליבו. לעיתונאים הסביר שהכל בגלל הספר.

גיל ששים והתקף־לב עושים משהו לבן־אדם. עכשיו שוקד הפנר על כתיבת סיפור חייו שיצא לאור בעוד כשנה. הוא כבר קיבל מקדמה מכובדת. כאוטוביוגרפיה בוודאי יתנחם גם בעיטור כבוד מיוחד שהוענק לו על הישגים בתחום התקשורת מידי „הליגה למניעת השמצה" של „בני־ברית". עוד אחד מסימני המהפכה ש„פלייבוי" היה מבשרה. סביר להניח שחברי המיסדר היהודי המכובד לא היו מעיזים להכניס את הירחון לבתיהם לפני עשרים שנה, ואם כן – עשו זאת במחתרת.

יו הפנר עם קאתי שאואר, נערת השנה של "פלייבוי". למטה: קטע מצילום של קאתי במאי 85': הפירסום הביא את הרצלחה.

אבא יותר טוב, אמא יותר נחמדה!

LOS ANGELES

לפני כשנתיים תירגמתי למען הוצאת „ארם" ספר שירים של משורר ילדים אמריקאי שערנה לשם של סילברסטיין (שכתב, בין השאר, גם את „עץ הנדיב" „ים והחתיכה החסרה" ועוד. מסיבות הידועות רק ליהורה מלצר, לא יצא עדיין התרגום לאור העברי, אבל אחד משירי אותו ספר (ששמו האנגלי הוא "Light in the Attic") מתאים לשמש כמוטו לרשימה זאת. זהו שיר על ילד אמריקאי קטן שהיה מכור לפירסומות, וכל מה שפירסמו – הוא קנה: משם נגד זיעה, ג'לי שמרסן כל תסרוקת פרועה, מגשירים שעושים שרירים, משחת שיניים שמבהיקה כל שן, מתאימה לכל מעשנת ומעשן, ג'ינסים שתמיד נראים שחוקים, טיפות עינים שמרחיבות אופקים, מסטיק שמרענן את הנשימה, גומיות צבעוניות לקשירת תסמה, טיפות אף שעוצרות כל נזלת, מנעולים סוריים הנוטמים כל דלת...

הילד הזה ממש האמין לפירסומות, וקנה כל מה שפורסם... עד שיום אחד, הוא שמע בטלוויזיה: „ילדים, האם נמאס לכם מההורים המטומטמים שלכם? אל תתיאשו, תחליפו אותם! הורים חדשים לכל ילד וילדה - אבא יותר טוב, אמא יותר נחמדה!" והילד, שמאמין לכל פירסום, ממהר למכור את הוריו למכרזפתם בסוף העולם, ומקבל בדואר הורים חדשים ומבריקים, וחי איתם באושר ובעושר עד לשידור הפירסומת הבאה.

★

הפירסומות שאני רואה כאן הן האמנות העכשווית הקונספטואלית המשמעותית ביותר של החוויה הלוס־אנג'לסית. לאיטליה יש „מונה ליזה" ולקליפורניה – שלט ענקי המציג את המאצ'ו מארץ מרלבורו שרוכב על סוס בשמיים הסמוקיים, מעל סאנסט סטריפ. או השלט הגדול יותר מעל המסיבה הלבאר, שמראה לך חמש חתיכות שוכבות על הבטן, שעכוזן מדליקים אל־על, ומתחת כתוב: "Bc 21 in Vegas". או שלט ענק אחר, בכניסה לאולפני „יוניברסל" שבו מצויירת פצצה בלונדית עם ממדים אידיאליים, ועל השלט כתוב רק שמה של השאפה: „אנג'ליק", ומספר הטלפון שלה. אומרים שככה התחילה עם פיא נאורורה את הקריירה שלה. כתור שלט מעל לוס אנג'לס. אומרים שכל לוס־אנג'לס התחילה בתור תעלול פרסומת.

השלטים הענקיים הללו שמרחפים מעל העיר, הם ה„לובר" של לוס־אנג'לס. הראה לי מה אתה מפרסם ואני אגיד לך מי אתה. אראה לי איך אתה מפרסם ואני אגיד לך באיזו שפה אתה מדבר, באיזו תרבות אתה חי. ואין הדברים נאמרים בזלזול, חס וחלילה. ההיפך. הייתי מחכה בקוצר רוח שתהיה הפסקה בסרט או בתכנית הטלוויזיה, כדי לראות את הפירסומות. ואני סבור שהפירסומות בטלוויזיה האמריקאית, הן ברמה גבוהה פי כמה וכמה מאשר התכנים האחרים בטלוויזיה. (אני מתכוון לרשתות הגדולות של הטלוויזיה, ולא לטלוויזיה בכבלים). ומי שרוצה להכיר את החוויה האמריקאית – שיתרכז בפירסומות. ויתחיל לקנות.

★

„...בסוף קניתי את זה. חשבתי שאם אני אקנה, אולי זה יגמר סוף סוף, אבל איפה... בכל חמש דקות נפסק הסרט בערוץ החמישי, והמסך מתמלא בציפורניים אדומות, וקול מלטף של אישה נכנס לך ישר לתוך המוח: "Press-on nails"..."

ציפורנים מלאכותיות להדבקה עצמית. אדומות כמו אחד במאי, ארוכות כאורך הגלות. ואתה רואה את האשה מרכיבה אותן על ציפורניה הישנות, ולפתע היא נראית יפה יותר, מאושרת יותר, מצופרנת יותר... ואתה אומר, כמה זה כבר עולה? 9.99$ (כל דבר פה עולה 9.99$) מה כבר אפשר לקנות בעשרה דולר מתורבנים? ואתם יודעים כמה עולות ציפורניים אמיתיות? למחרת אני כבר בסופר, מזהה את היד האדומה בשלט מעל הקופה, ומוצא את עצמי מדקלם לקופאי: „ותן לי גם עשרים ציפורנים בבקשה..."

„...מי היה מאמין שאני, אדם תרבותי בדרך־כלל, אקנה ציפורנים. אני שיכול להקיא מפרחים מלאכותיים. ואני לא יכול להגיד שזאת מתנה לאשתי. אשתי תשים עליה אוכף לפני שהיא תדביק לעצמה את הציפורנים המגעילות האלה. אז למה קניתי כסוף הבנתי: חשבתי שאולי אם פעם אחת לתמיד אקנה את החרא הזה, הפרסומת תפסיק. הבחורה המצורפנת עם קול הואולין תגיד לעצמה: „די, הוא כבר קנה את זה האדיוט..." אבל לא. היא ממשיכה... כל חמש דקות בערוץ החמישי... ואני בשארתי תקוע עם ציפרנים בהן לא יתגרד אף אחד לעולם... בסוף קניתי את זה... חשבתי שאם אתה קונה פה משהו, אז הם מפסיקים לבלבל לך... נו צ'אנס... הם רוצים שאני אקנה את כל הסטוק... הם כנראה ממש בונים עלי פה.

★

פרסומת: סכין חדה ואיומה שאפשר לרצוח בה כל מה שחי. השם של הסכין הוא "Surviver". סכינם של אלה שרוצים לשרוד. ואיך תישרד אם לא תהיה לך חרב של שורדים? עם הסכין אתה מקבל גם תגורה ופנס קטן בתור בונוס. מין ערכת־דמבו קטנה כזאת, מתאימה לכל קילר מתחיל. בעברית הייתי קורא לסכין הזאת „שריד".

★

פרסומת: אתה לא חושב שהגיע הזמן שתעזוב את אשתך? אני, שהגעתי מכוכב בו עושות הדת והמדינה ככל יכולתן כדי שתישאר לנצח עם אשתך, ולא חשוב כמה היא מכוערת או עצבנית, נדהמתי כשראיתי את הפרסומת הזאת. פירסומת לגידושין. המפרסמים הם שני עורכי־דין: ג'יקוב ומאיירס. אתה רואה זוג מבוגר בקריזה, מין סצינה קצרה של גזן ומרתה ב„מי מפחד מוירג'יניה וולף?", ואחר כך קלוז על פניה המיוסרים של האשה, וכתובת על כך המסך: "It's about the time".

כלומר, הגיע הזמן שתעזבי את המקרוב. כמובן שאין שום פירסומת לשלום־בית, כי משלום־בית ג'יקוב אנד מאיירס לא יראו אפילו סנט אחד. והכסף הגדול נמצא בגירושין וצוואות.

★

כל לוס אנג'לס היא פירסומת אחת גדולה להמון דברים שאנחנו צריכים לקנות או לעשות כדי להיות בעניניים, כדי להמשיך ולשרוד בין הסכינים ועורכי הדין, ולהמשיך להדביק ציפרנים עד שימציאו את ה"Press-on nose", האף שיפתח לך קלף!

יש פרסומות אפילו לחרשות, עם המלצות חמות על קרינים מרובי־שינים. ומה הן החרשות אם לא פרסומות לאסונות? והאסונות הם פרסומת למין האנושי. וגם המין האנושי כולו הוא בודאי פרסומת למשהו אחר, רק שעוד לא כל כך ברור למה.

יהונתן גפן

לוס אנג'לס

קן לכל המשפחה

שיכון עובדים אומרת כן ומאפשרת לכם לבנות בקלות את הקן המשפחתי שהתרחב.

שפע של דירות מרווחות מחכות לכם בכל מקום בארץ. ביחרו את הדירה המתאימה לכם וזכו לסיוע כספי נרחב.

שיכון עובדים מציעה לכם משכנתא מיוחדת של עד 20,000 ש"ח בנוסף למשכנתאות לזכאים (כפוף לתנאי הבנק).

חיפה

רמות ספיר

אל מול נופו של מפרץ חיפה, בשכונה יפה ומפותחת לבחירתך: דירות בנות 3½ חדרים - 88 מ"ר, דירות בנות 4 חדרים - 100 מ"ר ופנטהאוז בגודל 121 מ"ר + 22 מ"ר מרפסת. הבניה היא מאיטונג.

ניתן לבקר באתר בימים ב', ג', ד' בין השעות 15:30-18:30 ובשבת בין השעות 16:00-18:30.

פרוייקט משותף של שיכון עובדים עם: סולל בונה

פרטים נוספים: שיכון עובדים, רח' החלוץ 43 חיפה, טל. 04-660915

נתניה

הנחת מבצע + הנחת מזומן סה"כ עד 15% הנחה

איתמר בן אב"י

ברח' איתמר בן אב"י דירות 3½ חדרים, 88 מ"ר, דירות 4 חדרים, 104-105 מ"ר ודירות 4½ חדרים, 120 מ"ר, בסביבה שקטה ונעימה להפליא עם כל השרותים הקהילתיים הדרושים.

פרוייקט משותף של שיכון עובדים עם: משה שקד ובניו בע"מ חברה קבלנית לבנין

פרטים נוספים: שיכון עובדים, לה-גרדיה 58 יד-אליהו טל. 03-390721

פתח-תקוה

עד 8% הנחה על תשלום במזומן

בנין חדש ברח' קפלן-צה"ל. דירות בנות 3½ חדרים 87 מ"ר, 4 חדרים 100 מ"ר, 4½ חדרים - 117 מ"ר. הבנין ממוקם באזור המועדף של העיר ונמצא בקרבת גני ילדים, בתי ספר ומרכז מסחרי משגשג.

פרוייקט משותף של שיכון עובדים עם: סולל בונה

פרטים נוספים: שיכון עובדים, לה-גרדיה 58 יד-אליהו טל. 03-390721

ראשל"צ

ברח' אברבנאל, בלב ליבה של העיר בבנין מהודר בן 8 קומות לבחירתך: דירות איכות בנות 3.5 חדרים 104 מ"ר. דירות איכות בנות 4 חדרים 117 מ"ר. דירות איכות בנות 4 חדרים 120 מ"ר. סביבה מפותחת עם כל השרותים הקהילתיים-מרכז מסחרי, בתי ספר וגני ילדים.

פרוייקט משותף של שיכון עובדים עם: אשדרן

פרטים נוספים: שיכון עובדים, לה-גרדיה 58 יד-אליהו טל. 03-390721

יש לך כתובת.
שיכון עובדים

פרטים נוספים בסניפים: ת"א: לה גרדיה 58 טל. 03-390721. ירושלים: רח' הלל 8 טל. 02-233396. אשדוד: רח' רוגוזין 25 טל. 055-57732-3. באר שבע: מרכז הנגב, טל. 057-72540.

לדירות 4 חדרים ויותר יש לך כתובת בכל אחד מן האתרים הבאים:

בצפון: טבריה; פרדס-חנה; קרית-אתא; נווה-שאנן; נהריה; עכו; כרמיאל. בירושלים: גילה; רמות; פסגת זאב. במרכז: חולון; פתח-תקוה; בת-ים; נתניה; רמת-אביב; יפו; גבעת
אויה; רמות אפעל. בדרום: ראשל"צ; אשדוד; אשקלון; נס-ציונה. בנגב: באר-שבע; ערד; קרית-גת

השיטה האמריקנית בלוטו
יותר משבצות. יותר צבירות. יותר כסף.
פרס ראשון
500,000 ש"ח
עכשיו יש לך
לוטו חדש, בדיוק כמו שרצית
לוטו 42 – הלוטו שצובר לך פי שניים.
בפעם הראשונה בישראל אתה משחק
לוטו בשיטה האמריקנית והופך
בן לילה למיליונר.
1. בדרך למיליונים רשום לעצמך אתה
צריך לנחש רק 6 מתוך טבלה של 1 עד
42 מספרים.
2. הצבירות בלוטו 42 מקפיצות את
הפרס הראשון לסכומים גורדי שחקים.
מינימום הפרס הראשון בלוטו הוא
הגבוה ביותר מבין כל משחקי ההגרלות
(50% מההכנסות מוקדשים לפרסים).
זאת ההזדמנות שלך לשחק על גדול כמו
שמשחקים בעולם הגדול.
קח לך טופס, שלוף את העט ומסור את
הלוטו שלך עד יום ב'!
צריך לנחש רק 6
לוטו 42
הלוטו
שצובר לך
פי שניים
חדש!
42 משבצות
פרסים גורדי שחקים

שועל מחוץ לכרם

(המשך מעמוד 8)

התמימים בתמ"י ניהלו מאבק תמידי על דמוקרטיזציה במפלגה. אהרון אבוחצירא התייצב בראשם, אך בלי כל כוונה לתת יד לתהליך. בכל ישיבה של מרכז תמ"י הבטיח להביא את התקנון לאישור בישיבה הבאה. בכל פעם הצליח למכור נימוקים מנימוקים שונים לשורה ארוכה של אנשים חכמים ואינטליגנטים, ועד היום אין לתמ"י תקנון כיאה למפלגה מסודרת.

טקטיקת המצטרפים החדשים לתמ"י היא מודל למחקר פוליטי. במשך שנים דיבר אהרון אבוחצירא על אישים ידועי שם שאו־טו מצטרפים לתנועה. מדי פעם דלפו שמות כמו תת־אלוף (מיל.) דוד מימון, אליהו נאווי, פרופסור ממכון ויצמן ואחרים. כמו התקנון, גם ההצטרפויות לא יצאו אל הפועל. אבוחצירא הגא והבטוח בעצמו אינו חובב כוכבים אשר עלולים לאיים על מעמדו האיתן, ובוודאי שאינו שש להכניסם הביתה. כאשר נשא בנימין בן־אליעזר את נאום הבתולין שלו במפלגה, הוא זכה לקבלת פנים אוהדת ביותר מצד חברי המרכז. שעה ארוכה הם מחאו לו כף בהתלהבות. רק אבוחצירא ישב קפוא על מקומו, ואחד ממקורביו פלט: פואד כרה לעצמו את הבור, בתמ"י הוא גמור...

על עצבי הברזל של אהרון אבוחצירא למדנו כשהיה הנאשם בשני המשפטים הפליליים שנוהלו נגדו. באחד זוכה, ובשני הורשע בגניבה ונדון לשלושה חודשי מאסר בפועל אותן ריצה בעבודות חוץ במשטרת בית־דגן. הוא לא נפל ברוחו ולא ניסה לשים קץ לחייו, אלא המתין לתום התקופה והחל לארגן את כוחותיו. הוא לא נזקק למאמצים מיוחדים, כיוון שכל העת נהנה מגיבוי מלא של משפחתו ושל ציבור תומכיו.

מעבר להיותו אינדיבידואליסט, בעל הכרה מפותחת למדי בערך עצמו, הוא נתגלה כבעל אומץ, תכונה נדירה אצל הפוליטיקאי הממוצע. זה התבטא בקריאת התגר שלו במפד"ל נגד יצחק רפאל, וההתמודדות נגדו על מקום ריאלי ברשימת המפלגה לכנסת. הוא חבר אז לתכבים של צעירי המפד"ל זבולון המר ויהודה בן־מאיר כדי להדיח את רפאל מהרשימה, בידיעה כי אם יפסיד הוא יעוף החוצה ויישאר בלי כלום. ובכל זאת התמודד וניצח. גם פרישתו מהמפד"ל והקמת תמ"י מעידים שהאיש לא נבהל מסיכונים. הוא לא שמע לחבריו הטובים ביותר שניסו להניאו ואמרו שעתידו הפוליטי מחוסל, כי אין לו סיכוי לעבור את אחוז החסימה.

אבוחצירא הקשיב לכולם בעיניים עצומות, התעלם מהסקרים שאישרו את ההערכות הפסימיות, שאף עוד סיגריה לתוך ריאותיו והחליט ללכת נגד הזרם. הוא גרף שלושה מנדטים וזכה לשבחים. אולם העובדה שלא השכיל לנצל את הכוח הרב שנפל בידיו, כדי לבנות תנועה של ממש אשר תוכל להתמודד עם בעיות החברה – מציגה אותו במערומיו.

ככל שאהרון אבוחצירא הוא פיקח וחכם, כפי שהכל אומרים, אין הוא מנהיג שמסוגל לפרוץ קדימה. זה אדם שיודע לדבר, אך לא לשנות. כל תורתו בנויה על אילתורים וצירופים מזדמנים שהם תולדה של עיתוי. לתפוס פוזה וברגע המתאים להנחית את המכה ולצרף עוד הישג לקופה. על הקו הזה הוא אמן. המפלגה והמסגרת היו עבורו מאז ומתמיד רק כבמה מגוננת, לא כבמה יוצרת או נבנית. קשה לתפוס אותו בויכוח אידיאולוגי, קל הרבה יותר לראות אותו עם פיסת נייר ועט, מרכיב ומפרק קואליציות אפשריות.

אבוחצירא לא יודה בזה, אבל ארבעת המנדטים של ש"ס הפילו אותו לקרשים. ראשו עקר בקרחתנות וחיפש מוצא למצב האין־מוצא שנקלע אליו. ביחד עם אהרון אזון בא אבוחצירא לרב עובדיה יוסף, ואמר שם

(צילום: שמואל רחמני)

עם אוהדים: מנדט אחיד רק בגלל השם.

כשפואד נשא את נאום הבתולין במפלגה וזכה לתשואות ממושכות, ישב אבוחצירא קפוא. אחד ממקורביו פלט: פואד כרה לעצמו בור. בתמ"י הוא גמור.

בערך כך: הצלחתם בבחירות, כל הכבוד, יש לכם ארבעה מנדטים. בואו נעשה פרוציה של ש"ס ותמ"י. אנחנו נעשה את העבודה השחורה, נשיג תרומות ונביא כספים לישיבות, והרבנים של ש"ס יהיו האחראים על המסר הרוחני והקמת קהילות ספרדיות חדשות. הרב עובדיה האזין ולא התחייב לדבר. מאוחר יותר, לאחר התייעצויות פנימיות, הוחלט לדחות את ההצעה. זה לא הפריע לו להמשיך להתקרב למפלגה החדשה. כך שימש יועץ בהתנדבות במשבר שהיה לש"ס עם המפד"ל על רקע חלוקת תיקי הפנים והדתות בממשלת האחדות. מצד שני הציע לש"ס לרוץ יחד עם תמ"י בבחירות להסתדרות כדי להכות את רשימת הפועל המזרחי, אם כי בסופו של דבר שתי המפלגות לא התייצבו למירוץ. זה לא הפריע ליהודה בן־מאיר מהמפד"ל להציע לאבוחצירא להצטרף לממשלה צרה בראשות המערך, לפני הקמת ממשלת האחדות. אבוחצירא הסכים, אלא שבן־מאיר נסוג מעט והציע: תלך אתה קודם, תן לפרס את הקול ה־61 כדי שיקים קואליציה ואחר־כך אנחנו נצטרף. ואז חייך אבוחצירא לעומתו וענה: מה אתה חושב שאני פראייר שלך?

מאז שנותר בחוץ, אבוחצירא פורח ומלבלב רק בעתות משבר בממשלה ובקואליציה. באותם רגעים הוא מהלך במסדרונות הכנסת בחתן לפני החופה כגו זקוף, כשפניו טובים, ואפילו צווארו נוטה במין גאווה כלפי מעלה. כל משבר מוסיף סומק ללחייו וברק לעיניו.

למחרת היום בו החליט שמעון פרס לפטר את אריאל שרון מן הממשלה על התבטאויותיו החריפות, ניסה לשוא להרגיע את ידידו עזר ויצמן, שאמר לו: זהו זה, נגמרה הממשלה.

אבוחצירא: אין משבר, הלילה יוגמר הסיפור. בערב יעמוד שרון מול התקשורת ויבקש סליחה.

ויצמן: זה לא יעזור לו, סיכמתי עם שמעון שאין סליחות.

אבוחצירא: נראה אתכם עומדים מול הציבור אחרי שאריק שרון הגדול יבקש סליחה, ומסבירים מדוע נופלת הממשלה...

הפעם צדק. אבל לאורך כל הדרך ניתן לומר שהוא "אכל אותה" בגדול. השיירה נסעה והוא נותר מאחור, מנחם את חסידיו ואת עצמו באמונה ש"בפוליטיקה כל יום השמש זורחת מחדש". בינתיים, כמו שועל ערמומי, הוא אורב מאחורי הפינה. הסבלנות היא אחד מכרטיסי הביקור שלו. אהרון אבוחצירא יעמוד מן הצד, אפילו שנים, ובבוא הרגע יגיח על כל טרף מזדמן, שגם הוא לא יהיה אלא נכס זמני באחוזתו הפוליטית הנובלת.

אבי בטלהיים

לא רוצים אותו

בפוליטיקה, כמו בכדורגל, זוכרים רק את התוצאה הסופית, לא את העובדה שבבחירות האחרונות חסרו לתמ"י רק קולות ספורים כדי לקבל את המנדט השני. אבוחצירא ואנשיו התקשו לעכל את הלם התבוסה. „אנחנו לא בכיס של אף אחד", הירבה המנהיג להצהיר במטרה להפיק יתרונות ונכסים פוליטיים ושלטוניים מהמנדט היחיד.

כשפתח במסע דילוגים בין המפלגות, נוכח מהר ששתי הגדולות לא רוצות בו. תאוו נדחו על הסף. תמו ימי תמ"י העליזים, כהם ניתן לחם להחזיק את הליכוד בגרון בכסאות ותקציבים. מנדט אחד אינו שלושה, ואפילו מחזיק בו החכם והפיקח ביותר – הוא בטל בששים קואליציה רחבה של אחדות לאומית.

אבוחצירא דיבר עם דוד לוי ואריק שרון ואחרים על הצטרפות לליכוד, ורצה לשריין שלושה מקומות ריאליים. הם לא דחו את התביעה ואמרו שיבחנו אותה. ואולם בצמרת הוחלט שהדבר לא בא בחשבון. לכל היותר יבטיחו רק את מקומו של אבוחצירא, וגם זאת רק בשעת מצוקה.

בשיחות עם ראשי המערך היה אבוחצירא צנוע יותר, ודרש לשריין רק שני מקומות. רביעיית הצמרת – פרס, רבין, נבון וברי־לב, שאליה צורפו לצורך הדיון גם משה שחל ועוזי ברעם – דחתה את תביעתו מיד. חברים רבים הבהירו לראשי המפלגה כי אבוחצירא הוא אישיות בלתי רצויה ברחוב הירקון 110.

ערב הבחירות היו שמועות שאבוחצירא יצטרף ל"יחד". אבוחצירא ועזר ויצמן הם ידידים ותיקים. עזר אוהב אותו ומרבה להתייעץ עימו. לאחר שאבוחצירא הורשע בפלילים התבטא ויצמן כי יקשה עליו לצרפו למפלגה החדשה. אבוחצירא טוען כי הצטרפותו ל"יחד" כלל לא עמדה על הפרק מבחינתו.

לידתה המפתיעה של ש"ס על ארבעת המנדטים שלה, היתה ההוכחה הניצחת לאי־יכולתו של אבוחצירא לנצל את הסוס העדתי עליו רכבת תמ"י בראשית ימיה. כמורה להסטוריה וכטקטיקן ידוע, ניסה אבוחצירא לחבור למפלגה החדשה, תוך ניצול מבוכתם של ראשי ש"ס, שנדהמו מגודל הצלחתם ולא ידעו כיצד לבלכל את צעדיהם הראשונים בעולם הפוליטי. בש"ס בחנו את ההצעה והחליטו שאבוחצירא לא מתאים להם. הוא לא הטיפוס שיעבוד בצוות, וקשה להניח שלאורך זמן יסכים לקבל הוראות ממועצת החכמים. בשקט הם אומרים היום כי סחדו מפני פגיעה בתדמיתם.

כך נותר אבוחצירא לבדו, עם אותו קמצן של בטחון עצמי ואדשת החשיבות העצמית. הוא בטוח שיומו הגדול עוד יגיע.

מסלול

סופשבוע

אייר תשמ"ו
מאת נילי פרידלנדר
צילומים: שמואל רחמני
בשיתוף רשות
שמורות הטבע

31. אל מקווה ישראל

בלב גוש דן, בחולון, יש מקום יחיד ומיוחד שבו נישמרו המיבנים, הדרכים והשדרות, כפי שהוקמו מלכתחילה. אין עוד מקום בארץ שבו לומדים נערים ונערות מאתיופיה בבניין יפהפה שהוקם בשנת 1871, בחודש אייר לפני 115 שנה. לבוא הנה ולראות את החצר המקורית עם המיבנים הישנים, ואת הגן שאין דומה לו בארץ, עם פיקוס בנגלי, תורשות אלונים וארז הלבנון. יש פה אווירה מיוחדת. שילוב של מיבנים בני מאה וגן בן חמישים שנה, מטופחים ויפים.

מקווה ישראל, בית הספר החקלאי הראשון בארץ, נוסד ב־1870. שוכן בתוך חווה חקלאית המשתרעת על שטח של 3300 דונם משני עברי כביש תל אביב־ירושלים, במרחק ארבעה ק"מ ממרכז תל אביב. "כאן החל הכל", אמר בן גוריון על מקווה ישראל. במשך 115 שנה נוצר כאן צירוף יחיד במינו: צמיחה ופיתוח יחד עם השאיפה העיקבית של מנהלי המוסד וצוותו לשמר את המיבנים, הדרכים והשדרות שהוקמו בתקופת הראשונית ולהמשיך להשתמש בהם. ד"ר גדעון כץ, מנהל מקווה ישראל, אמר שאולי תרמו לכך שני גורמים מעשיים יותר: הבנייה החזקה של המיבנים הישנים, והחוזר בתקציב. במקווה ישראל המשיכו להשתמש במיבנים הראשונים, גם כאשר נחשבו למיושנים. לכן יש כאן היום אוצר של נופים והיסטוריה שאין דומה לו בארץ. רק ב־1970, במלאת מאה שנה לבית הספר נמצאו התקציבים לשיקום המיבנים הראשונים. צוות של אדריכלים, בראשות סעדיה מנדל, עשה כאן עבודה נהדרת, ואת התוצאות אפשר לראות בחצר שבה נטייל.

אל מקווה ישראל

פונים שמאלה לרחוב מקווה ישראל ונכנסים בשער הראשי, שער קראוזה. חונים לפני השער, והולכים קדימה, לאורך פנסים צהובים, עד למעלה נטר. מימין, בניין ההנהלה: בניין דו קומתי שניבנה ב־1895־6, ובו משרדי בית הספר. הבנין העשוי אבני כורכר נמצא במרכז הכפר ונשמר היטב למרות גילו. שימו לב לדלת הכניסה. ממשיכים ישר ומגיעים לצומת דרכי עפר. מימין, נראים האקליפטוסים הגבוהים מאד מאד בכניסה לגן. פונים קודם שמאלה, לחצר הכפר שבמרכזו בית הכנסת, והפעמון. מימין: בית נטר, הבית הראשון בהתיישבות החדשה. החלו לבנות אותו באייר תרל"א (1871) והשלימו ב־1872. ב־1980 שופץ הבניין ושוחזר עפ"י התוכנית המקורית. הוא בנוי מאבנים מקומיות וקירותיו עבים ומוצקים. בשנים הראשונות היתה בקומה הראשונה דירת המנהל, מטבח בית הספר, רפת קטנה ובה ששה שוורים ושתי פרות, שני חמורים, פרד, סוס ועדר קטן של כבשים. בקומה השניה גרו ששים תלמידים. את הבנין בנו המתישבים הגרמנים, שבנו את שרונה, זו הקריה במרכז ת"א.

במשך עשרות שנים גרו בבנין הזה אלפי בני נוער, שעברו בו את קשיי ההיסתגלות לארץ, לחיים בחברה ולתנאי פנימיה. עכשיו משמש הבניין כמרכז לפעילות לימודית של בית הספר ובקומה השניה, אולם כינוסים וחדרי מנוחה לעובדים. ריחות של שעועית ושום כבר לא עולים מהמטבח בקומה התחתונה.

משמאל רואים את בית היקב שבשנים 1960־1970 ייצרו בו יינות משובחים, ליקרים וברנדי "קרל נטר". עכשיו, היקב שהוקם בשנות התשעים של המאה הקודמת, משמש כאולם ספורט וכמחסן. מול היקב, רואים את בית הכנסת והפעמון. לצאת מהחצר, להקיף אותה משמאל ולראות את בית הכנסת בכניסה הראשית שלו. זו הפנינה של מקווה ישראל.

בין שני דקלים גבוהים רואים את פתח בית הכנסת. מעל הדלת שלט משולש: לוח שיש עם פיתוחים ותבליטים צבעוניים. זהו בית הכנסת היחיד בארץ שמעל פיתחו יש תבליט של מחרשה. המיבנה תוכנן עוד בתקופת קארל נטר, מייסדו של מקווה ישראל והושלם בתקופת המנהל השני, יוסף נייגו בשנים 1894/5. בית הכנסת המרווח מרוצף שיש ותיקרתו עשוייה עץ ומעוטרת בציורים. הקומה העליונה נשענת על שש קשתות אבן ומכילה את כיתות בית־הספר של המדור הדתי. הבניין מכוסה גג רעפים וצריחו נראה למרחקים. ב־1970 עבר◄

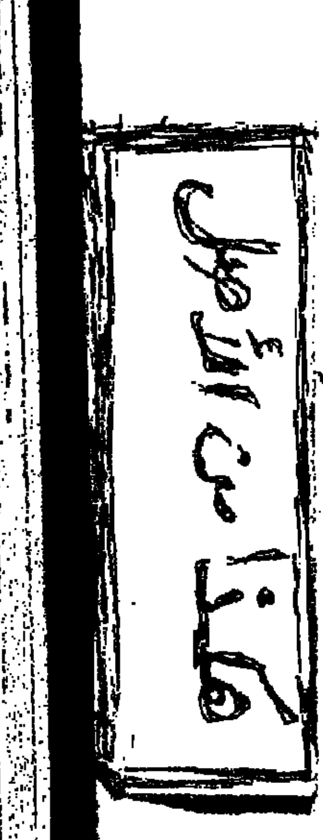
שם מן ההפטרה

בחודש אייר תרל"א (1871) נחנך האגף הראשון של בית המגורים המרכזי של בית הספר, הידוע כיום כ"בית נטר". טכס חנוכת הבית נערך בשבת במעמד המנהל, קארל נטר, חבר העובדים וששת התלמידים הראשונים. והנה, התעוררה תשאלת כיצד ייקרא "המכון ללימודי התקלאות של 'אליאנס' ביפו"? הייט ירושלמי, ר' גרשון, הציע לקחת שם מן ההפטרה של אותו שבוע "בחוקותי": מקווה ישראל. לראשונה, נזכר השם כשמו הרשמי של בית הספר בכתבתו של ר' יהודה אלקלעי ב"החבצלת" מיום כ' סיון תרל"א (מאי 1871).

השם מקווה ישראל ניקלט בהדרגה, אף כי שנים רבות המשיכו ערביי יפו לקרוא למקום "אל־נטר", על שם האיש שיסד אותו, סוחר יהודי משטראסבורג, יעקב קארל נטר (1882־1926) הגיע לארץ ב־1867 לסיור מטעם "אליאנס" בצרפת. במשך חודשים אחדים היה "וועדה של איש אחד" שבדק מה ניתן לעשות לשיפור מצב היהודים בארץ. הוא הציע להקים מוסד "בו יוכלו ילדי היהודים ללמוד את עבודת האדמה, ובאמצעותו ניתן יהיה להפרית מחדש את שממות הארץ." הוא התנדב לצאת מפאריז לארץ הנידחת כדי להקים אותו.

ביומי 1870 כשנוסד בית הספר, חמישה ק"מ מיפו, היו בארץ ישראל כ־25 אלף יהודים, כולם בערים, מלבד עשרות משפחות יהודיות בכפרי הגליל. נטר השקיע מאמץ רב בתיכנון הכפר. הוא עצמו שירטט מפות, קבע מקומן של דרכים ושדרות וקבע את סדר היום ותוכנית הלימודים.

בעוד הארץ תחת שלטון התורכי מנוון, הוא ראה בחידוש החקלאות העברית דרך ל"כיבוש הארץ בדרכי שלום". ב־1877 עזב את הניהול וההנהלה עברה לידי שני מנהלים לא מוצלחים במיוחד, רק השלישי שבהם, שמואל הירש, הצליח בתפקידו אך דחה את הבילויים – בני העליה הראשונה – שהגיעו למקווה ישראל משנת 1882 כי ראה בהם "סטודנטים יפי נפש" ולא האמין כי יהיו חקלאים רציניים. קארל נטר ביקש להיקבר בתחומי מקווה ישראל, ב"מקום המשקיף על חולות המדבר". קיברו בתחום גני מקווה ישראל משקיף היום על חולון.

מעריב

טיול

סופשבוע

חריטות התלמידים והזמן בגן הבוטני.

(המשך)

הבניין שיפוץ יסודי, ששמר על אופיו המקורי. לראות את התבליטים היש־נים מבחוץ ואת האור החודר מבעד לחלונות הצבעוניים, בין הדקלים.

מבית הכנסת פונים שמאלה לתוך חורשה יחידה במינה בארץ. חורשה של עץ אחד כמו בהודו, כמו בסרטי טרזן. עץ שצמח ללא הפרעה במשך 98 שנה! זהו פיקוס בנגלי שנשתל כאן ב־1888. במרוצת השנים פיתח שורשי אוויר שחלקם השתרשו בקר־קע והיו לגזעיים מישניים. מעץ אחד נוצרה כאן חורשה ירוקה המשתרעת על שני דונם. במשך השנים הפך הפי־קוס הבנגלי לאחד הסמלים של מקו־וה ישראל.

אל שער ירושלים. שדרת דקלים גבוהים במיוחד מובילה אל הכניסה המקורית של מקווה ישראל. אל שער־ירושלים שלידו נערכה ב־1898 הפגישה ההיסטורית בין הרצל לקיסר הגרמני וילהלם השני. זו הפגישה שבה אמר הרצל כי הארץ הזאת זקו־קה להרבה צל ומים. במשך עשרות שנים יצאו ונכנסו בשער הזה דורות אחדים של מאה שנות ציונות. מהרצל והביל"ויים, ועד תלמידי מקווה ישר־אל שיצאו מכאן אל קרבות מלחמת העצמאות, בלטרון, בשילטא, (היום, כפר שילת) ועל הדרך לירושלים. לזיכרם של אלה שלא שבו, יש מצ־בות זיכרון בגן הבוטני שאליו נלך. במלחמת העצמאות יצאו מהשער הזה גם שיירות האספקה לירושלים הנצורה ולנגב.

ללכת עד השער וחזרה ולחזור אל צומת הדרכים ליד החצר הישנה, פו־נים ימינה ונכנסים לגן הבוטני. הול־כים בשדרה של האקליפטוסים הגבו־הים ביותר בארץ.

אל הגן הבוטני. הגן של מקווה ני־טע ב־1930 למטרות הסתכלות, איק־לום והדגמה. יש בו כ־1200 מינים של צמחי זרע בלבד, מארזי הלבנון ועד לפרחים עונתיים. הגן משתרע על שטח של 50 דונם וברגע שנכנסים אליו שוכחים את כל הרעש, הפיח והבטון האפור שבחוץ. גם אם בחוץ יש חמסין, פה יש צל והאויר קריר יותר, נעים ומבושם בריחות הפריחה. תוכים ירוקים באו לקנן כאן, איש אי־נו יודע מאין. הם מוסיפים לגן קולות של ג'ונגל באמזונס. מי שילך בגן ויש־רוק, ישמע תשובות צייצניות מכל עץ, שריקות של שחרורים וצריחות של עורבנים. משדרת האקליפטוסים עוברים לשדרת דקלים. אחרי הדקל העשירי משמאל פונים לתוך שביל מקביל, שבו הולכים בתוך חורשה של עצי ארץ ישראל והים התיכון. מה שנקרא חורש ים תיכוני. אלונים מצ־ויים ואלוני תבור. ללא השקייה, הם משגשגים כאן כמו בכרמל ובגליל. אחריהם מגיעים לשורה של עץ דפנה (ער אציל) שגוזזים כמו בגנים הצרפ־תיים. ממשיכים בשביל שמאלה, לעצ־ים טרופיים: עצי במבוק וציפור גן העדן הגדולה בארץ. לידה — עץ עבות דמוי בננה, ועל העלים חרותים שמות התלמידים. יש שדרה של בו־גונוילאה המשתרגת על סוכה עם ספסלים, ושם אפשר לנוח בצל. המ־קום היפהפה הזה נקרא על שמו של אליק שמיר ז"ל, שאת סיפור חייו קראנו ב"במו ידיו", פרקי אליק, אשר כתב אחיו הגדול, משה שמיר.

אל תחמיצו את אלון השעם הג־דול. על כל העצים והשיחים בגן יש שלטים עם תעודות הזהות שלהם. כך שזה יכול לתת גם רעיונות לגן הפר־טי. מי שרוצה גן עם עצים גדולים והמשכיות, שיבוא לכאן לקבל השר־אה. הגן הזה מטופח במסירות ע"י תלמידי מקווה ישראל ומוריהם. זוהי הזדמנות נדירה לראות בגוש דן עצים שלא כוסחו, ושצמחו ללא הפרעה במשך חמישים שנה.

מהסוכה הולכים לדרך הראשית בגן. וכשמסתובבים בה, בדרך חזרה, רואים משמאל בתוך חורשת אורני הסלע אנדרטה לזכר התלמידים שנפ־לו בתש"ח. פסל תמים, צנוע ונאיבי ברוח ישראל של תש"ח שטרם ידעה להעמיד גרוטאות מפויחות כמצבות זיכרון לאנשים. חוזרים מהגן בדרך הראשית ומשמאל לדרך, ארז לבנון וארז הימלאיה. וכך מטיילים בגן עד שמגיעים לשער, ופונים שמאלה חזרה לדרך היוצאת ממקווה ישראל אל חו־לון ואל הכבישים הרחבים, התנועה הסואנת ורבי הקומות.

שמו היה לאגדה.

בחודש יוני 1976 אישרה מליאת הכנסת את „חוק מקווה ישראל" שנועד להבטיח את שמירת ייעודן של אדמות מקווה ישראל למען החינוך החקלאי וההתיישבותי לכל נערה ונער תשואפים לכך. 800 תלמידים במדור הכללי ובמדור הדתי של מקווה ישראל נושאים על כתפיהם את הטיפול במשק הגדול והמגוון של בית הספר: שדות פלחה, פרדסים וכרמים.

ד"ר גדעון כץ, מנהלו הנוכחי של בית הספר, עוסק לא רק בהווה ובעתיד של המקום אלא ממשיך מסורת של מנהלים קודמים. ועליהם הוא מספר:

המנהל הרביעי, יוסף נייגו, יליד תורכיה הכניס לארץ את האבוקדו בשנת 1896. הוא היה חקלאי בעל ידע ובתקופתו הוקמו רוב המיבנים החשובים של מקווה ישראל: בנין המינהלה, בית הכנסת והיקב. הוא פיתח את ענף ההדרים ואת תעשיית היין, נטע מטעי הדרים, נשירים וסובטרופיים. ב־1898 הוא הקים את הפגישה ההסטורית בין הרצל לקיסר הגרמני בשערי מקווה ישראל, ודאג להציג בכניסה את כל התלמידים והכלים החקלאיים.

בשנת 1914 הגיע מנהל חדש מחוות סג'רה בגליל. בוגר מקווה ישראל ואוניברסיטת נאנסי בצרפת — האגרונום אליהו קראוזה. במשך הארבעים שנה עמד קראוזה בראש מקווה ישראל. ההיסטוריונים של ההתיישבות מייחסים לו את העמדת בית הספר על טהרת העבודה העברית והחדרת התרבות העברית לבית הספר.

בתקופתו היתה פעילות טיפוח ערכי „ההגנה" — הצבא של המדינה בדרך בין התלמידים והעובדים. הוא פתח שערי בית הספר לפעולות ההגנה, והיקב היה אחד ממחסני הנשק הסודיים והחשובים.

קראוזה ניהל את בית הספר עד שנת 1956. הרחוב הראשי המוביל מחולון לתוך מקווה ישראל, ובית התרבות מנציחים את שמו. חברת „כל ישראל חברים" (אליאנס) מסרה את בית הספר לרשות משרד החינוך והתרבות אולם החברה קשורה עד היום לבית הספר שהקימה לפני 115 שנה. ישוב חקלאי יהודי ראשון בארץ בתקופה החדשה, שהקים סוחר עקשן שידע לחלום ולב־צע - קארל נטר. האיש שבשנת 1918 כתב עליו ברל כצנלסון: „שמו היה לאגדה".

רק לא בשבת

פעם היה מקווה ישראל פתוח לכל מטייל, גם בשבתות ובחגים. אבל הסיפור הזה נגמר לאחר פלישות של בריונים שהרסו, השחיתו וגם גנבו. לכן, היום אפשר לבוא לטייל כאן רק בימים שבהם מתקיימים הלימודים.

הגן הבוטני. מראה כללי. לכל צמח תעודת זהות

שטח פרטי

שלום רוזנפלד

עיתונאי

מה אתה שונא? חשיפה. וזו הסיבה שלא אגיד לך את כל האמת, רק קצת מהאמת.

מה נמאס לך? לפעמים העבודה, אותה אני אוהב מאד.

ממה אתה מאוכזב? מהפרטצ'יות בחיינו, שהיא תערובת של זלזול, לא־איכפתיות, רשלנות, עצלנות.

במה אתה גאה? בשרותי בפלוגת בית"ר בראש־פינה; בעבודתי העיתונאית; בתכנית "שלושה בסירה אחת"; בחלקי בהקמת תכנית ללימודי עתונות באוניברסיטת תל־אביב.

על מה אתה מתחרט? בתחום האישי – על הסבל והבושה שגרמתי בילדותי לאמי כשהתמרדתי ולא הסכמתי שיעשו לי בר־מצווה. ובתחום המקצועי, על מספר לא קטן של החלטות שגויות של פירסום או אי פירסום.

מה התכונה שמציינת אותך? הנטיה לחדש מדי פעם בתחום היצירה והעשייה.

אתה אדם חזק? אני חושב שלא. אין לי יצר של שליטה וזה בעוכרי בתפקידים מנהליים. לא מסוגל לפטר אדם. שונא מחלוקות. אבל אני עקשן. כשיש לי מטרה מסויימת, אהפוך עלמות להשיגה, לא אחסוך מרץ וזמן. אני לא "כאסח'יסט". אפילו במאמרי ביקורת אינני משתמש בשפה ברוטאלית.

מה החולשות הבולטות שלך? אין כמעט חולשת אנוש שאין גם בי. על חלקן אני מצליח להתגבר. על חלקן – לא. למשל, חולשה להימורים. בעבר שיחקתי "פוקר" וכבר שנים אני קונה פיס ולוטו, מדי שבוע. אני אדם סגור מאד. אינני מתחלק בחוויותי ואני משוכנע שאפילו הקרובים לי ביותר לא כל־כך מכירים אותי. אבל לא אפרט את כל החולשות.

ממה אתה מפחד? מהכלבים החצופים שמשוטטים אצלנו בשכונה ומפריעים לטייל.

מה הסיוט שלך? במישור האישי – מחלות, זיקנה שמתלוות אליה תלות והשפלה. במישור הלאומי – מלחמה.

מה המאכל האהוב עליך? בדמיוני, מימי ילדותי כנראה – תות יער עם שמנת. במציאות – דגמלות עם כל דבר. שיני הזמן אכלו הרבה מהרגלי־האכילה שלי. בעבר אהבתי לאכול כל מה שמאו"ל ממליץ עליו במדורו, אבל מגיע זמן שצריך לדאוג למשקל ולבריאות ואני מתחיל לאהוב מה שצריך לאכול.

מהו זכרון הילדות החזק שלך? סופת שלג נוראה וכפור־אימים, אני יוצא מבית הספר ואמא אינה מחכה לי בחוץ כרגיל, במזג־אוויר כזה. הרגשתי עצמי כנציב קרח, חסר אונים ובכיתי נורא. החיבוק של אמא והנסיעה אתה בכרכרה הביתה שמורים בלבי. וזכרון שני: בשלהי המלחמה. חיילים רוסיים (או אוקראינים) באו לעשות חיפוש, את כל הבית הפכו – הרסו קירות ורצפות. כשהגיעו לצעצועים ליטף אותי חייל ואמר ברוסית – "ילדי, אל תפחד, בזה לא ניגע."

מי החברים שלך? אלה שמפרגנים לי.

מי האישיות הנערצת עליך? ז'בוטינסקי ובעת החדשה – יריבו ההסטורי הכי גדול, בן־גוריון ו"רבם של האסירים" ר' אריה לוין ז"ל.

מי היו גיבורי ילדותך? במגירות־דמיוני דרו בשלום ובשכנות טובה וינטו של קארל מאי ומוטל בן פייסי החזן של שלום עליכם, קפטן נמו של ז'ול וורן והנער סטאש של סנקייביץ', חוקר הקוטב קפטן סקוט ורובינזון קרוזו. יותר מאוחר הערצתי את הפרחח סריוז'ה, גיבור "חמשתם" של ז'בוטינסקי, שהרבה מתכונותיו יש גם ב"שמשון" שלו.

מי הסופרים האהובים עליך? סיפרתי עליהם פעם בתכנית־רדיו "ארבעה אחים־משוררים": היינריך היינה, יוליאן טובים, נתן אלתרמן ואיציק מאנגר. ארבעתם יהודים, אחים בשנינות, בוירטואוזיות הכתיבה, בעוצמת־הביטוי וגם לתעתועי־גורל.

איזה אשה אתה אוהב? יפה, עדינה וחכמה שיש על מה לשוחח ולפעמים גם על מה לשתוק איתה.

אילו יכולת, מה היית משנה בתכונותיך? לא אגלה לך.

מה אתה רוצה להיות כשתגדל? אותו דבר. רק – יותר טוב.

החזיקו אותי שם מספיק זמן ולכן הדקדוק וה"ספלינג" שלי איומים.

בעצם, אין שפה שאני יכול לומר שאני שולט בה שליטה טובה. דקדוק עברי – חלש מינוס. אפילו ביידיש חסרות לי כבר מלים. ליידיש יש לי יחס מיוחד. זו ממש אהבה חושנית. אני רואה בה נכס תרבותי עצום של עמנו. עם ישראל לא קפץ היישר מיהושע בן־נון לצה"ל. אסור לוותר על מה שהיה באמצע, על אלפי יצירות נפלאות בפרוזה, שירה והגות שנכתבו כאלף שנות קיומה של תרבות היידיש. לעניות־דעתי זו אחת השפות הכי יפות והכי עשירות בעולם.

כשהייתי עורך "מעריב" חשבתי שאחרי הפרישה אלך ללמוד. לא חשוב מה. הסטוריה, ספרות, בלשנות. אני מרגיש שחסרה לי השכלה. במקצוע שלנו יש דילטנטיות בהרבה תחומים. אנו יודעים קצת על יותר מדי דברים. אני מרגיש שאני מתפזר בשיטחיות על פני שטחים רבים. אין כמעט תחום שלא מעניין אותי, אבל אין תחום אחד שאני ממש מעמיק בו. ואני מקנא באנשי אקדמיה שיכולים להתמחות בתחום אחד ולהסתגר בו.

אין לי שיטה בעבודה. עובד ברזמנית על כמה נושאים; בכל פעם עושה קצת בכל נושא, חושב בבת אחת בכמה אפיקים, קורא בבת אחת כמה ספרים. עכשיו, למשל, אני מכין שני שעורים לאוניברסיטה (לעולם אינני חוזר פעמיים על אותה הרצאה), מתכונן להנחיית סימפוזיון על סוקולוב, להופעה בסרט דוקומנטרי על ז'בוטינסקי ולשידור־רדיו ביידיש. תוך כדי כך אני כותב בעתון, ויש עוד כל מיני דברים קטנים. אני קורא עכשיו את ספרו של פרופסור יוסף גורני על "השאלה הערבית והבעיה היהודית", וברזמנית את הרו"ח המלא של ועדת כייסקי ואת כתבי קיקרו שיצאו עכשיו בעברית, ובין לבין, כדי להתרענן, אני קורא בימים אלה אסופת הטורים השנונים של אנדי רוני, איש הטלוויזיה האמריקני. כל זה נערם על השולחן בנוסף לעשרות תיקים מהם אני מכין את שיעורי. גיליתי את ההוראה קצת מאוחר ואני אוהב את זה מאד.

דיברנו על אוסף התיקים. גם פתקים. שומר פתקים ארתי. בכל פעם שעולה בראשי רעיון – אני רושם. השולחן והכיסים שלי מלאים פתקים, ועדיין לא הזכרתי את המגרות. אלוהים ישמור שמישהו יגע במשהו. אם יגעו בבלגן – אני אבוד. אני קורא עתונים וכתבי־עת – כעשרה ביום בממוצע – עם מספריים. גוזר כל מה שעשוי לעניין אותי, כל מה שקשור

אמת היא שאני פשוט "וורקוהוליק". מכור לעבודה. יש לי כמה תחביבים אבל הם בפנטזיות שלי. פתירת בעיות שח, למשל. אני גוזר מהעתון ושומר, במחשבה שיום אחד אפתור אותן. או מוסיקה. אני אוהב מאוד מוסיקה קלאסית בעיקר מוצארט וברל"ת אמותי הפרטיות גם וואגנר (עם זה אני מבין את המתנגדים להשמעתו בפומבי).

להוציא אופרות וחזנות, טעמה של אשתי ושלי במוסיקה די דומה. כשאני מרשה לעצמי להתיישב לשעה קלה ולהאזין למוסיקה, יש לי רגשי אשם שאני מתבטל, לא מסוגל "להתפרק". אני אוהב ספרות יפה, אבל לא מרשה לעצמי יותר מדי קריאה שאינה קשורה לעבודה. אינני צריך תנאים מיוחדים לעבודה; יכול להתרכז גם כשתזמורת כלי נשיפה מנגנת לידי. אין אצלי ניתוק בין הבית לעבודה. גם בבית, הראש עובד ב"טורים גבוהים". המשפחה, כמובן, משלמת את מלוא מחיר ההתמכרות הזו.

לפני חמש שנים יצאנו מהעיר הגדולה, קנינו בית ישן, חד קומתי, ברחוב שקט מאד בהרצליה. לקח שנה ויותר עד שנגמלתי מן ...

שלום רוזנפלד: אם יגעו בבלגן ...

חתן פרס ישראל לעתונות, נולד בווהלין (אוקראינה) בדצמבר 1914, עלה ב־1934 ולמד באוניברסיטה העברית. היה מפקד בית"ר בגליל העליון, פעיל באצ"ל, נאסר ע"י הבריטים פעמים מספר. ממייסדי "מעריב", ועורכו הראשי בשנים 80־1974. פירסם חמישה ספרים. כיום, פובליציסט ב"מעריב", מנהל ומרצה בתכנית ללימודי עתונאות באוניברסיטת ת"א. נשוי, אב לשניים וסב לארבעה. גר בבית בהרצליה.

אינטגרציה מופלאה. השלמות הזאת ממלאה אותי קינאה.

לראבוני קורה דבר כזה לעתים נדירות אצלנו. משום־מה לא מסוגלים פעמים רבות להתחיל אפילו תכנית טלוויזיה בשעה הנקובה. אני שונא פרטציות. לא חשוב באיזה תחום, גימור של רהיט, כתיבת ידיעה או הצגה. בוודאי, קשה מאד להיות מושלם, מה שמרגיז שברוב המקרים אין אפילו שאיפה לפרפקציוניזם. וכשלזה מתווספת גם אידאולוגיה של "ראש קטן" זה ממלא אותי דאגה רבה. ברוב התחומים יש אצלנו ירידה עצומה לא רק באיכות עצמה אלא גם בשאיפה לאיכות. והדבר הוא בנפשנו, סכנה לעצם הקיום. אני מנסה להסביר זאת לכל מי שמוכן לשמוע, בעיקר לצעירים. אומרים לי: פער דורות.

נכון, בזמן האחרון אני חש יותר ויותר בפער זה. אבל הפער איננו, לדעתי, ענין של גיל. זה "פער היסטורי" בנושא הקיומי, או תקראי לזה בנושא הציוני ...

צבעוני, מרהיב ביופיו. אני מנסה לפחות לזכור את כל שמות הפרחים שאשתי מנסה לשנן לי. לשווא. הם מתבלבלים לי מדי פעם. הצד האסתטי בכל התחומים של חיינו – שלה. יש לנו מעין הסכם שקט שאני לא מבין בזה. ציורים אני אוהב, אבל התמונות ...

ראיונה: נורית בלצקי
צילום: שמואל רחמני

שיפודים

המפלגה עם סוד החיים

הנני לברך בחום את המפלגה החדשה, הר"ש הליברלי, טוב שיש מפלגות חדשות, זה מראה שאנשים עדיין לא איבדו את האמונה בעל־טבעי, ועדיין חושבים שאפשר להתגבר על המפלגות הישנות.

והנה, המרכז הליברלי פירסם מודעה ראשונה, ובה הצהרות מרכזיות תקיפות ביותר. יהדות כן, כפיה לא. כאנשי מרכז קיצוניים הם מסקיעים את הכן והלא משמעון פרס.

אחר כך הבטחות, כמו בכל מודעת מפלגה. שימו לב: לאדם חילוני אורח חיים חילוני. לאדם דתי אורך חיים דתי. סימנתי לכם את זה בעיגול.

אורך חיים דתי. מה זה אורך חיים דתי? 120 שנה אולי ימי שנות חייו של מתושלח.

זו המפלגה הראשונה שמבטיחה לבוחר את אורך שנות חייו. יכול להיות שהם גם יכינו פרוספקט מהו אורך החיים שהאדם הדתי יקבל, לפי בולי מצוות שהוא ידביק בפנקס החבר של המפלגה. כיבוד אב ואם סדיר יבטיח אריכות חיים, אם כי חיים מעצבנים.

ברור שמפלגות אחרות לא יוכלו להתעלם מן החידוש, וגם הן ינסו לפתות את בוחריהם בקביעת אורך החיים של האדם הדתי. יהיו כאלו שיבטיחו שנים ארוכות כדי שיצביעו בעדן, ויהיו כאלו שיבטיחו מעט, חיים קצרים, מאותה סיבה עצמה.

וצריך עוד לברר מה בקשר לאורך החיים החילוני. גם חילוני רוצה לחיות, או לפחות לדעת ממקור מוסמך מתי זה נגמר כבר.

משהו:

(קצת מסובך)

SMALLANIM

טוב, אני אסביר.

מהו המייחד את השמאלן מבני התמותה שאינם שמאלנים? האם זה רק שהוא יפה ויש סתימות בכל שיניו? לא, יש כאלה גם בצד השני, ינעל דינאק. קשה, קשה.

גם כשבאים להגדיר את מחשבות ודעות השמאלן, כנגד כל הפרולטריון האידיוטי, לא יוצאים מזה בלי מיגרנה.

והכי נורא, כשמישהו רוצה לתרגם שמאלנים עבריים לאנגלית הוא שוקע בגימגום ללא מוצא. אין מלה כזו בשום שפה. LEFTISTS זה בהחלט לא זה.

Smallanim זו הצעה. Small באנגלית זה קטן. לחושבים קטן, וזה, אחרי הכל, המבדיל את השמאלני מהאנשים חסרי החזון החושבים גדול, נקרא באנגלית בשם שירמז על המאפיין.

ביחיד Smallan, ברבים Smallanim.

אל תגעו בשיחות המקומיות

המדור פוליטי ואישי למרי השבוע, ואני הולך עכשיו לתקוף גם את אמנון רובינשטיין, אבל לא על עניין פוליטי. למען האמת אני מוכן אפילו להתחייב לתמוך בדעותיו של מר רובינשטיין למשך שבעה מרורים לו יעשה את מה שאני מבקש:

אמנון רובינשטיין, הסר את ידיך מהשיחות המקומיות.

עכשיו החלק הקשה, להסביר לאמנון רובינשטיין למה חשוב שלא יגשים את הרעיון הנורא שלו, לדרוש תשלום לפי פעימות מונה בשיחות מקומיות.

אעשה את זה לאט לאט, שאמנון רובינשטיין יבין.

וככן כך, אם יהיה תשלום לפי מונה, שיחות הטלפון יהיו חייבות להיות קצרות.

שיחות קצרות טובות אולי כדי לקבוע תור לטיפול 10.000 במוסך, אבל הן לא טובות בשביל ל ד ב ר.

אי אפשר, רובינשטיין, שלא שמת לב לעובדה, שאנשים גם מדברים בעזרת הטלפון. משוחחים.

אנשים מודרניים משוחחים זה עם זה בטלפון. אפשר לומר, שכל מה שהוא שיחה, מתקיים רק בטלפון.

בדרך הטבע מדובר באנשים צעירים. אפילו צעירים מאוד. הם מצאו את העולם עם מכשיר ושמו טלפון, שעוזר לשיחה, ועם מליון מכשירים אחרים, כגון הטלוויזיה, שלא מאפשרים שיחה. לכן הם משוחחים דרך הטלפון. רובינשטיין, אני רוצה שתבין, אם תיקח להם את הטלפון, הם לא יוכלו לשוחח. הם לא יוכלו לשמוע אחד את השני, ויותר גרוע, הם לא יוכלו לשמוע את עצמם, שהיא מטרתה העיקרית של השיחה.

נעזוב לרגע את דרך החיזור העיקרית של הדור החדש, שהיא שיחה טלפונית אל תוך הלילה. נדבר על דברים אחרים: נערה חוזרת הביתה מפגישה עם החבר שלה, ומתקשרת לחברה שלה. שלושת רבעי שעה, היא מספרת לה מה קרה בחמש הדקות האחרונות של פגישתה עם החבר שלה.

אם היא לא תדבר על זה עם החברה שלה, היא לא תדע לעולם מה קרה לה באותן חמש דקות. היא צריכה את השיחה הזו. היא לא יכולה בלי השיחה הזו. יש רק תחליף אחד לשיחה הזו: וידוי בתא הכנסיה. האם אתה רוצה שכל נערות ארצנו יתנצרו, רק בגלל שהמונה בטלפון שלהן דופק כל חמש דקות?

אני מעצבן את עצמי. אסור היה לי להכניס התברחות לתוך הקטע הזה, כי הוא לא מצחיק.

עזוב את השיחות המקומיות, רובינשטיין, או שאתה רוצה שרק בני עשירים יוכלו לשוחח זה עם זה, ואילו כל הדפוקים האחרים יגידו רק: שלום, מה העניינים? טוב, אני צריך לסיים עכשיו, כי רובינשטיין לוקח לי כסף על המלים שאני רוצה לומר לך. יאללה, ביי.

עזוב, רובינשטיין, עזוב.

מאיר עוזיאל

כושי

(המשך מעמוד 13)

לארץ היא אומרת: „מעיר קטנה בשם פלנצבורג על יד הגבול עם פינלנד". את המילה גרמניה היא לא מזכירה. הרגישות של כושי לנושא הגרמנים מוכרת לה היטב.

כושי לא מרגיש נוח כל־כך כשהוא מרבר עליה. הקטע הגרמני עדיין מפריע לו. „אני אומר לה לא לומר שהיא מגרמניה. נוח לי יותר לחשוב שזה על גבול פינלנד. עם הזמן פחות חושבים על זה. זה לא סיפור של אהבה. זה יצא ככה. בסך הכל היא אשה טובה. אוהבת את הארץ. יום לפני פסח הכנתי שלושת־אלפים פיתות. התלבטתי אם למכור בפסח כשר או לא. היא אמרה לי: אתה סמרטוט אם אתה לא הולך על כשר. היא זו שחיזקה אותי. כבר מהיום הראשון קלטתי אותה. בחורה ישרה. כסף לא מעניין אותה בכלל. פתחתי לה חשבון חיסכון בבנק, ושמתי בפנים אלפיים דולר. יום אחד הגיע לפה איזה בחור ובכה לה שאין לו כסף. בלי להגיד לי מלה היא הלכה, פתחה את החיסכון ונתנה לו את כל הכסף. אחר־כך היה לי תקל רציני איתה. ממש העלבתי אותה. רציתי שיהיה לה קצת כסף בצד. מי יודע מה יכול לקרות. עכשיו זה בסדר, שוב פתחתי לה חשבון".

לכושי שני בנים מבחורה אנגליה, רותי, אותה נשא לאשה בלונדון כאשר תוקף אשרת השהייה שלו עמד לפוג. בשנת 1974 נפרדו. אורי (16) ואייל (15) נשארו עם האם בלונדון. „הבנים האלה זה סיפור אחר", הוא אומר. שבועות אחרים לאחר שחרורו מהכלא הגיע לארץ הבן כדי לחגוג את הבר־מצווה בבית חברים.

„הם מאוד חסרים לי. מאוד".

אני מזכירה לו משפט שלו: „כשגדלים בלי אב – גדלים עקום". כושי: „זה שונה. במקרה הזה הם מרגישים שיש אבא שרואג למחסורם. בפסח קיבלתי מכתב מהבן שהכסף ששלחתי לא הגיע. יש להם ביטחון בעובדה שיש אבא, יש פינה חמה, יש אל מי לפנות. אני בטוח שהניתוק קשה גם להם, אבל אני לא מפסיק לומר להם כמה אני אוהב אותם. כשאני מגיע לטלפון אני מיד מתקשר אליהם ומרגיש את האהבה שלי. אני מאמין שעכשיו אני אוכל לתת להם את כל מה שהחסרתי.

שידוך עם רותי לא הלך, אבל אני לא קטנוני בתמיכה. למרות שאין בינינו הסכם מזונות, התחייבתי לשלוח להם כל חודש חמש מאות דולר, וזה הרבה מעבר ליכולת שלי. הילדים באים לפה פעם בשנה. אם הייתי יכול להביא אותם יותר, הייתי מאושר. מה שחשוב לי היום זה לבסס את המקום כדי שיהיה להם בטחון. הלוואי והם יחיו פה ויעזרו לי. נפתח עסק קטן של תיירות מדבר, אפילו שדה תעופה קטן, טיולי גמלים, פנצ'ר מאכער, בריכת שחייה. אני רוצה שיכירו בנו כישוב קטן, אבל זה חלום רחוק".

ביצד קיבלו הבנים את האח החדש שלהם?

„הבן שהיה פה קיבל את זה יופי, אפילו רצה לקנות לבארי מתנה. האשה קיבלה את זה פחות טוב, למרות שאנו גרושים. לא נורא, היא תתרגל".

חג הפסח השנה הביא משב של הקלה. בפעם ראשונה במשך ארבע השנים האחרונות ראו כסף טוב. אפשר לנשום. כושי קנה לחבר'ה טלוויזיה צבעונית. על בריכת שחייה אף אחד עדיין לא חושב. בינתיים יש בעיה קשה. עכברין מאילת מאיים לשרוף את המקום. כושי דואג. הוא מרים את הראש ומביט בגג הקש המכסה את הסוכה הגדולה של הפונדק. „אני מפחד כל יום", הוא אומר. „כבר נתנו לו מכות אבל נדמה לי שהם לא היו חזקות מספיק. אני רוצה להכניס נשק קר, נבוטים, גז חרדל, העיקר שהעוכרים לא ירגישו שאנחנו פראיירים.

„אבל הכי חשוב זה למשוך. למשוך. אסור להיכנע, אסור להרים ידיים. לפעמים יש רגעים שאני רוצה לזרוק הכל, אבל זה עובר. האחריות והקשיים נותנים הרגשה של בית. התפקיד שלי הוא לשמן את המכונה, זה לא באופי שלי למכור גזוז, וכל הזמן אני יודע שאסור שהעסק הזה יתמוטט. אסור".

רגינה משכיבה את בארי לישון, והולכת לתלות עוד נגלה של כביסה. חברים מגיעים כל הזמן. „תשתו קפה?" זה משפט מפתח. אנחנו עוברים ליד שער הברזל הגדול שאודי דיין בנה להם בחופשת הפסח האחרונה. כושי גאה בשער ובאודי ביחד. אחר־כך עוברים ליד הבאר. מציצים פנימה. „מספרים שיש פה מטמון של התורכים", אומר כושי. אנחנו צוחקים. הוא לא.

והנאות קטנות?

„ריסקוטקים אני לא אוהב. לקולנוע אני לא מגיע. עכשיו העיקר זה עבודה. לא מזמן קראתי ספר מצויין, "בחורה מטואיצ'י", ספר עלא־כייפק שכתב ישראלי על ההרפתקאות שלו בג'ונגלים. היום כבר לא הולכים לפטרה, נוסעים לדרום־אמריקה, למזרח־הרחוק. אני כבר עברתי הכל. היום אני רוצה קצת שלווה. רילקס".

אחר־כך יבוא המשפט הזה: „אבל את יודע מה, אני מת להגיע להודו. הודו זה החלום שלי. משהו מההרפתקנות, כנראה, עוד נשאר בי".

בדרך חזרה אומר לנו נהג האוטובוס: „זה כושי, יש לו ששה ילדים משש נשים שונות. ממש חגיגה שם. אני יודע".

לך תסביר לו.

מיכל קפרא

הרטוב, טעם רע

יום הכרזת המדינה היה יומה האחרון של המושבה הרטוב. חמישים ושלוש שנים היו בהרי יהודה ציונים נלהבים מבולגריה, שנאחזו בצפרניים בקרקע המטורשת. הצאצאים חיים יחד עד היום על הזכרונות ותוהים אם חיסול המושבה אכן היה הכרח.

מאת טל בשן
צילומים: ראובן קסטרו

הרטוב, מושבה מבודדת בהרי יהודה, היה זה הלילה שלפני הפינוי. אחר־הצהריים שמעו את בן־גוריון מכריז על המדינה ברדיו החדש של משפחת גבריאל לוי. לא רבים תפשו את גודל הרגע. „לא היה זמן לחשוב. היינו עסוקים מדי בהכנות ליציאה", מסביר חיו לוי, אז בן 19. בלילה יצאו האנשים לשדות והשמידו את היבולים הטובים ביותר שצמחו להם מזה שנים, הרגו את בעלי החיים, נפטרו מחפצים אישיים, מנסים להחליט מה לקחת אתם לדרך. תמונות? ספרים? שטיח? ממש ברגע האחרון ביקש גבריאל לוי, אבא של חיו, שיקח מעליית הגג את הקושאנים, התעודות והמסמכים. אבל הצעיר, „משוגע" לענייני חשמל, העדיף לקחת את רדיו ה„זניט" שלו. אבא כעס. היום, כשמהרטוב לא נשאר כמעט זכר, הוא יודע שאבא צדק.

„מחקו את הרטוב מן המפה, כאילו בכלל לא חיו שם אנשים חמישים ושלוש שנים", אומרים ההרטובים בכאב. צאצאי שתים־עשרה המשפחות הבולגריות שייסדו את המושבה לפני 90 שנה, ב־1895, הפכו בינתיים לשבט מחותן בתוך עצמו, מסובך בקשרי משפחה מעניינים („הדודה שלי היא הסבתא שלה"). רובם מרוכזים היום במושבה אבן יהודה ובמושב אודים, וגרים, כמו אז, כמעט בית ליד בית. כולם הסתדרו בינתיים בחיים ומגדלים כבר נכדים, דור חמישי בארץ, אבל פרשת הרטוב עדיין מציקה להם – מין טראומה קולקטיבית שאינה נותנת מנוח. „אף אחד לא התייחס אליה בחייה ואף אחד לא זוכר אותה במותה." אומר שבי גירון המגדיר עצמו עדיין, אחרי ארבעים שנה באבן יהודה, „הרטובי".

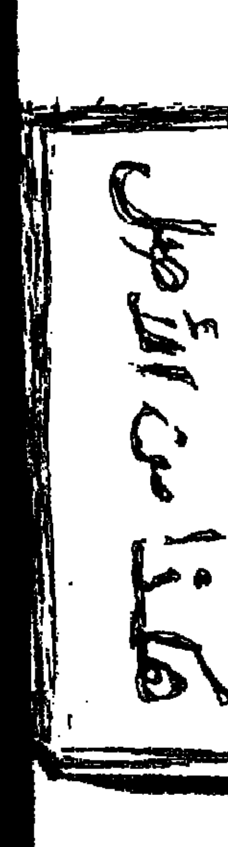
הם לא היו הישוב היחיד שפונה במלחמת העצמאות (אם כי במקרה שלהם התברר שהפינוי היה צעד מיותר, טאקטית) וגם לא המושבה היחידה שנכשלה – היו גם בנייהודה, ומוצא ועיךזיתים אבל, על משקל המימרה הידועה של צ'רצ'יל, אף אחת מאלה לא ניהלה מאבק עיקש וחסר תקווה כל־כך שנים רבות כל־כך ובתנאים קשים כל־כך.

למה?

„הרטוב נולדה בלי מזל", אומרים אנשיה , „נסיו בלי מזל" בספניולית. למקרא תולדותיה נדמה לעתים שכל הסיפור לא היה אלא מקבץ של טעויות – אלא שבתוך כל הטעויות האלה חיו אנשים עשרות שנים, החזיקו מעמד בציפרניים וניסו לא להישבר. אילו היו מייסדיה מתעמקים יותר בתולדות המקום לפני שקנו את אדמותיו, אולי היו מבחינים בכתובת על הקיר. קללה רבצה שם. איש לא נשאר בו לאורך זמן. עד 1895 עברו האדמות מיד ליד כמו מכונית משומשת – מהכפר הערבי ערטוף לקונסול הספרדי בירושלים,

(המשך בעמוד הבא)

מימין: שבי ויעלה גירון ורפאל בן־ארויה בבית הקברות של הרטוב: „אף אחד לא זוכר את הרטוב גם בחייה". למעלה: גבריאל לוי מחפש מים: כל ימיו

(המשך מהעמוד הקודם)

ימכנו למתווכים, ומהם לידי המיסיון הבריטי שהקים שם, בהשראת המומר הידוע מוזס פרידלנדר, ישוב לפליטים יהודיים תוך כוונה מוצהרת להמיר את דתם. בסופו של דבר, לא החזיקו האנשים מעמד. החיים היו קשים מדי, האדמה יבשה מדי, ו"מושבת המסיתים" התפרקה מאליה ב־1886. סיכום האבירות לעם היהודי: שליש משפחות שהתנצרו.

אבל משלחת הקניות של ציוני בולגריה, שהגיעה לכאן מלאת להט ציוני, לא היתה בנויה להבחין בקטנות מן הסוג הזה. הם הגיעו כשליחי "אגודת אחים", כדי לחפש קרקע להקמת ישוב חקלאי. מבינים גדולים בחקלאות הם לא היו, וגם לא בעסקים ("תמימים תמימים", מגדירים אותם נכדיהם). הרטובים מספרים בחיוך כיצד מתווכים הציעו למשלחת לרכוש אדמות בין יפו לירקון (היכן שעומדת היום תל־אביב) אבל הם פסלו את ההצעה בזעקה: מה כבר אפשר לגדל בחולות האלה, אמר שבתאי חוקיה, ראש המשלחת. "ובכה לא נהיינו מיליונרים", צוחק היום שבי גירון, הנקרא על שמו של שבתאי ההוא. במקום זה נמצא מתווך ירושלמי ממולח, יצחק אריה שמו, שהציע להם את אדמות הרטוב, לא הרחק מבית־שמש. תמורת 4,000 נאפוליונים, סכום עתק באותם ימים, קנו חברי האגודה 5,000 דונאם של אדמת טרשים נטולת מים באחד האזורים השחונים בארץ, אבל מה – קרוב לירושלים.

די לאפשר העברה מיידית של הקופאים בכאבו החליטו בבולגריה להפקיד את כל התשלום בבת אחת. התשלום הזה רושש את האגודה ולא איפשר השקעה בציוד ובזרעים. אחר־כך היו צריכים לשלשל עוד 5,000 נאפוליונים (יותר מערך הקרקע!) כשוחד לתורכים. יחד הפכה "אגודת אחים" את הרטוב למושבת־עניים מרגע לידתה. יתרה מזו: חברי האגודה החליטו בגאווה כי לא יהיו תלויים באיש, לא בברון רוטשילד ולא ביק"א – רעיון יפה כשלעצמו אבל בלתי מעשי להלוטין בכל מה שקשור להתיישבות בארץ. זו הסיבה כמושבות הברון שגשגו בשעה שהם היו כדלפונים. העצמאות הזאת חרצה את גורלם: "הם היו מין אנדרוגינוס כזה", מסביר חיו לוי, "בלי גב, בלי אבא. לא אכבנזים. לא שייכים לאף מוסד ולאף תנועה. ככה הם נפלו בין הכיסאות לאורך כל הדרך".

במלב הראשון הגיעו 55 איש, שתים עשרה משפחות ("כמניין בנים עשר השבטים"): גירון, הלוי, בן בסט, גרטי, בן־ארויה, בכר, צרפתי, כהן, רוביסה, אלגים והזקיה – כולם אנשים הזקים פיזית, נבונים לשאת בקשיי יומיום ותהורים בלהט ציוני מן הסוג שכבר עבר מן העולם. לכל הבנים הבכורים קראו בן־ציון. לבנותיהם – ציונה או גראציה (חיננית או יעל בעברית). הם היו אמורים להיות קבוצת חלוץ שתכשיר את הקרקע לעשרות כעוד יבואו. אלא שתוך זמן קצר התברר כהאחרים החליטו להישאר בבולגריה. אין פלא: החיים בהרטוב היו קשים מנשוא. לאנשים לא היה מושג בחקלאות. הרכוש כבאבו לא הותיר כסף לקניית זרעים, והזרעים שהביאו מבולגריה לא נקלטו באדמה הטרשית. 4,000 שתילי התות ששתלו, נעקרו כיד על ידי הערבים. הרוח העיפה את הגגות, המחלות הפילולו, והמקום היה מבודד מכל ישוב יהודי ומוקף כפרים ערביים. מעבר לכל התברר שהמקום סובל ממחסור קשה במים.

עניין המים היה למראובה הגדולה של הרטובים: "זה בעצם מה שהכשיל את המושבה מלכתחילה", טוען שבי גירון. במשך שנים נאלצו להביא את המים בפחים על גבי חמור ולהנהיג בהם קיצוב חמור. בעצם, עד לנכישה לא נמצא פיתרון לבעיית המים. שבי גירון עוד זוכר איך כל בוקר היו ילדי בית הספר יוצאים למדוד את גובה המים בבייכלים. גבריאל לוי, אחד ה"מכורים" להרטוב, יום אינסוף קידוחים באמיתה. "אפשר לומר שכל ימיו הוא קדח" אומר בנו חיו. קידוחים – וקודחת. מרוב קידוחים לעומק נגלה בהרטוב בסופו של דבר קצת נפט. מים לא מצאו.

בפרוץ מפתיע של אילתור מצאו הרטובים תחליפים ומניים להקלאות. היום, ברוח המעבר לתעשייה, היו נחשבים לפיקחים: משפחות בכר וגירון התמחו בייצור גבינה בולגרית וקשקבאל, ומאוחר יותר סימסה הגבינה הבולגרית שוחד פופולארי לקציני הצבא התורכי. רוביסה עבר ליצוא פרחים מיובשים לחג המולד. היו שעסקו גם בהובלות (בגמלים). ב־1900, חמש שנים אחרי העלייה לקרקע, דיווח אחד העם לוועד הציוני באודיסה: "עוניים גדול, והם מוכרים בפחות ממחירי השוק. מצב החינוך רע ואין מורה".

חיי הנשים היו קשים אפילו מאלה של הגברים: הן, עירוניות בורגניות לשעבר, עסקו בכל המלאכות האפשריות – מגידול ילדים ועד לחקלאות. כדי לאפות לחם היו בוררות את הגרעינים לאור עששית נפט, שולחות אותם לטחינה, מוסיפות שאור, לשות את הבצק, ואופות אותו בטאבון מוסק בגללי בקר. "מי שראה, כמונו, איזה גלגולים צריך לעבור עד שרואים פרוסת לחם על השולחן, כבר לא יזרוק חתיכת לחם בחיים", אומר רפאל בן ארויה, נכד למייסדים. אורח החיים בהרטוב של אותם ימים לא היה שונה בהרבה מזה של ערביי הסביבה. אולי היתה זו אחוות הצמאים למים ואולי הניתוק מירושלים ושאר הישוב היהודי – כך או כך נוצרו בין הערבים להרטובים יחסי ידידות מוזרים. "היו תקופות שהיינו יותר קרובים לערבים מאשר ליהודים".

ב־1910 נרכש חלק מאדמות הרטוב בידי יצחק לייב גולדברג, איש "חובבי ציון" ועשיר ידוע, שהקים שם חווה חקלאית. ההרטובים תלו בה תקוות רבות לפיתוח מסעיר, שנכזבו ברובן. בכל תקופה היתה להרטובים תקווה אחרת: פעם היו אלה גידולי קפה וגומי (שנכשלו, כמובן). מאוחר יותר קמה מחצבת "שמשון", שהבטיחה לספק עבודה ולא כל כך קיימה. "הם תמיד חיו באשליה שמחר יהיה יותר טוב", אומר חיו לוי.

המצב כמעט התחיל להיות טוב בשנות העשרים. אלה נחשבות לשנים היפות של המושבה. סוף סוף הוקמו בתים פרטיים מהודרים ורחבי ידיים, (עד אז גרו כולם בבית אחד!). הוקמה טחנת הקמח של האחים לוי, מכרה זהב באותם ימים. הבידוד אמנם נותר בעינו ("בלילה היה כל־כך חשוך מסביב שהיה נסגר לך הלב"), אבל בתוך המושבה נוצר שבט מגובש, מחולק ל"חמולות". בני הדור השני התחתנו בתוכם – גירון עם בכר, בן ארויה עם לוי. לוי עם בכר. ב"סאלה" (סלון) הגדולה של יצחק לוי, מוכתר הכפר, (סבא של יעלה גירון) היו יושבים בני המשפחה בצוותא, שרים שירי ציון בספניולית, מתכבדים ב"בוריקיטאס" ועראק, ונהנים מפרי עמלם. ואז, מעשה שטן, פרצו מאורעות 1929.

מאורעות היו רגע של התפכחות: הידידות הגדולה עם ערביי האזור נמוגה כלא היתה. ההמונים הוסתו, הסכנה היתה מוחשית, וכידי ההרטובים לא היו כמעט אמצעי הגנה. כמה מהמוכתרים הערביים באזור אמנם הציעו את חסותם, אבל בהרטוב כבר חשו שאין על מי לסמוך והחליטו להתפנות זמנית מן האזור. בליל ה־28 באפריל התכנסו כל אנשי הרטוב בבית הגדול של משפחת לוי: "ראינו אותם שורפים את החווה, אבל לבית הם לא התקרבו". למחרת בחמש בבוקר יצאו בני הרטוב בגניבה לתחנת הרכבת. מחלונות הרכבת עוד הספיקו לראות כיצד נבזזת המושבה בידי פורעים מהר חברון.

שנה שלמה ישבו פליטי הרטוב בתל־אביב, מצאו פרנסות זמניות ושכרו לעצמם דירות. המעבר לתל־אביב, טראומטי ככל שהיה, היה גם המפגש ראשון של הכפריים עם העיר הגדולה וקסמיה. "או ראיתי ים בפעם הראשונה", נזכר רפאל בן־ארויה. "אנשים פתאום הבינו איזה חור יבש היתה הרטוב", מספר חיו לוי, "רבים החליטו לא לחזור". הוויכוח המתמיד בין מצדדי הישיבה בהרטוב לבין הטוענים שאין לה סיכוי, הפך לקרע: יהודה בכר (אביה של יעלה) עבר לאבן־יהודה, מושבה חדשה שייסדו בני איכרים בשרון, והיה לאחד מראשיה. בעקבותיו הגיעו אחרים מבני הרטוב. "פתאום היו המון מים", נזכרת יעלה. "הילדים היו מתרוצצים שעות סביב הממטרות מרוב אושר". גבריאל לוי, ראש מחנה ה"נאמנים" למושבה חזר להרטוב. הוויכוחים לא נגמרו. "גם אמא שלי רצתה לעזוב, אבל הוא לא היה מוכן לשמוע", מספר בנו. "העוזבים היו בעיניו כמו יורדים".

מי שחזר להרטוב לא מצא בה אבן על אבן. המשקופים פורקו, הגגות נהרסו, המרצפות נעקרו והגולים הושחתו. הורים ובנים הפשילו שרוולים ויצאו לשקם מחדש את בתיהם וחייהם. הערבים באזור הציעו סולחה, "אבל אנחנו לא הסכמנו ללחוץ את ידם עד שישיבו לנו את הגזל", כותב אברהם בכר. הפעם כבר ידעו בהרטוב עם מי יש להם עסק.

שגרת החיים הגלידה את פצעי 1929. האשליות הגדולות כבר נמוגו. נותרו הצלקות. אנשים חיו על־פי יכולתם – "כשהיתה שנה מוצלחת היו נעליים ובגדים בפסח, וכשלא – אז לא", נזכר שבי גירון. החידוש הגדול של אותה תקופה היה הקמת בית החרושת "שמשון" שסיפק פרנסה מסויימת לבני המושבה. התכנית המקורית היתה לפתח ליד המושבה והמפעל שכונת פועלים – אבל מאורעות 1936 טירפדו את הרעיון. במאורעות אלה כבר היו מצויידים כראוי להגנה. "נשבענו שלא לעזוב שוב את המקום" מספר אברהם בכר.

השבועה לא עזרה. בינואר 1948 שוב מצאה עצמה הרטוב מבודדת. כביש שער הגיא נשלט כולו בידי הערבים. התחבורה להרטוב התנהלה בשיירות, אם היו. המושבה הוקפה בגדרות תיל. חיו לוי, בוגר "מקס פיין" ומומחה לחשמל, התקין זרקורים. המכשירים שהוא מתאר היום נוגעים ללב בפרימיטיביות שלהם ("קיבלנו טלפון ממלחמת העולם הראשונה") אבל כך, כבר ידוע, נראתה כל מלחמת השחרור. "ועם כל זה, אנשים היו בטוחים איכשהו שהכל יגמר בטוב. היינו ביחסים טובים עם הליגיון הירדני. אנשים חשבו שעוד מעט הליגיון יכבוש את ירושלים ואנחנו נוכל לצאת לקצור את החיטה". תמימות עדיין היתה שם.

כ־14 לינואר נתבקשה הרטוב לסייע למחלקה בת 35 איש בפיקודו של דני מס, שיצאה מירושלים לתגבר את גוש עציון הנצור. רפאל בן־ארויה, שהוזעק מאבן יהודה, היה המא"ז! "הם הגיעו בשעה תשע בערב כעדך. נתנו להם לנוח בבית הספר. ישבנו יחד עם דני מס לתכנן מסלול שלא יעבור ליד כפרים ערביים או משטרה. זה היה מסלול בטוח אבל ארוך יחסית, והשעה היתה כבר 11 בלילה. חששתי שהם לא יספיקו להגיע לגוש עד הבוקר. הבחורים גם היו עייפים מאד. הצעתי לו לדחות את היציאה לעוד לילה אבל הוא לא היה מוכן לשמוע והחבר'ה שלו צירדו בו. ניסיתי להתקשר לירושלים כדי שישכנעו אותו, אבל לא השגנו קשר. בסוף, מרוב יאוש, אמרתי לו שאני פוקד עליו להשאר – אבל הוא צחק ואמר, 'בבקשה, תשאיר אותי בכוח'. הוא החליט לצאת בכל מחיר. הוא היה כזה ג'ינג'י צעיר ומלא בטחון עצמי ואנחנו היינו מבוגרים. ליווינו אותם החוצה..."

די להביט בבן־ארויה, טיפוס עדין וקפדני, ההיפך מן הצבר הבוטח של הפלמ"ח, כדי להבין את את יחסי הכוחות בויכוח ההוא. סוף הפרשה ידוע, והל"ה כבר הפכו למופת של גבורה בתולדות ישראל. הידיעה שאפשר היה למנוע את מותם איננה נותנת לבן־ארויה מנוח עד היום. "כעסתי על עצמי וכעסתי על דני מס. זה כאב לי יותר מאשר לכולם, שלא הצלחתי לעצור אותם...".

חרי אסון הל"ה שוב נותרה הרטוב לבדה. בן־ארויה נסע לירושלים. "דרשתי תגבורת ונשק, אמרתי שאם לא נקבל עזרה, אני מתפטר". התגבורת לא ניתנה. בן־ארויה עזב את הרטוב ועבר לחטיבת יפתח. האם לא נקף אותו מצפונו? "הרגשתי רע מאד אבל האמנתי שזו הדרך היחידה. עובדה שמיד אחר־כך שלחו להרטוב פלוגה". במבט לאחרו טוען בן־ארויה שלא היתה זו הטעות היחידה של הפיקוד בירושלים: "ביקשנו רשות לחסל את מפקד הכנופיות עבדול קאדר אל־חוסייני שעבר באזור שלנו בג'יפ, כמו מלך – ולא נתנו לנו (הוא נהרג מאוחר יותר בקרב הקסטל). הצענו לצאת החוצה, להתקדם בעזרת רימונים לכביש ירושלים – ולא קיבלנו אישור. הרבה נפשות יכלו להינצל אילו היינו עוברים מטקטיקה של הגנה להתקפה".

ב־14 במאי, יום הכרזת המדינה, בלי שתהיה לכך סיבה מיידית בהרטוב או בסביבתה, התקבלה הפקודה לפנות את הרטוב. הפיקוד הירושלמי כנראה הושפע מנפילת גוש עציון באותו בוקר. "לא היה זמן לחשוב", מספר חיו לוי, "שוב היינו צריכים לארוז חפצים ולהשמיד מה שנשאר. אני זוכר שזרקתי את המסרטה שלי לבור, שהערבים לא ייהנו ממנה". בלילה באה כתה של "גבעתי" בפיקודו של צ'יץ' (שלמה להט, היום ראש עירית ת"א). "הם רצו שנתפנה לכפר־אוריה כבר באותו הלילה, אבל אנחנו, שלמדנו לקח מפרשת הל"ה, דרשנו לדחות את היציאה ביום. היתה לנו התלבטות קשה – איך נפנה את הזקנים והילדים. החבר'ה של צ'יץ' חששו שהם לא יוכלו לצעוד ברגל, והציעו שייכנעו למשטרה המקומית, אבל אני ואחי עמדנו על כך שכולם יצאו יחד – ובאמת כולם, 64 איש, הלכו בסדר מופתי, גם הזקנים". לאביו זה היה הפינוי השני בחיים. חיו לא זוכר שמישהו בכה. ההרטובים לא ידעו לבכות מעולם.

חיו וכמה מחבריו נשארו אחרונים בהרטוב. "שיחקנו עם הפרוג'קטורים, הדלקנו אורות והשארנו רדיו פתוח כאילו שום דבר לא קרה". כעבור שעתיים נפגשו עם המפונים ליד דוד הקיטור שהיה מפיק שמן זעתר, והמשיכו בדרך. האנשים עוד זוכרים את החיטה הגבוהה "ממש בגובה שלנו. זו היתה שנת ברכה נדירה. זה היה כאב לב נורא".

את הילדים ארזו בתרמילי גב שנעשו בהם חורים לרגליים, לאחר שהורדמו בידי רופא. "ליד קיבוץ צרעה התחיל ילד אחר לבכות, כנראה התעורר והתרמיל צבט לו ברגל. המפקד, אולי שפק היה שמו, נתן פקודה לסתום לו את הפה. אי אפשר היום לבוא אליו בטענות – היה מתח נורא. ראיתי מישהו שם לתינוק יד על הפה והתינוק מתפתל לו בידיים. בלי לחשוב בכלל תפסתי ממנו את הילד וברחתי מהשיירה הצידה. חיבקתי אותו ונישקתי אותו והוא נרגע די מהר. אחר־כך הצטרפתי חזרה לשיירה. הלכתי אתו עד באר טוביה". הוא לא זוכר את שמו הבלא "רק שקראו לו רובי ואביו היה שוטר". רובי, היכן אתה?

הרטוב נהרסה. לימים נשאלה השאלה אם הפינוי היה נחוץ. הרטובים סבורים שלא: "חדשיים אחר־כך נפרצה דרך בורמה, הרטוב יכלה להיות סעד בטחוני חשוב. היינו יכולים להחזיק מעמד יפה עד אז", אומר שבי גירון.

לכאורה נסתיימה הפרשה. אבל היו כמה שסרבו להכנע: גבריאל לוי, העקשן מכולם, החליט עם תום המלחמה לשוב להרטוב עם שני בניו. "לא יכולנו לסרב לו", אומר חיו, "הוא התחיל לאסוף אבנים לבית על גבי חמור. הוא היה כבר בן 70 אבל היה לו מרץ כמו של צעיר בן 30". הם החליטו לפתח מחדש את המחצבה בהרטוב. ההרטובים של אבן־יהודה תרמו כסף לפרוייקט. אבל הקללה לא סרה מהמקום: זמן קצר לאחר הפעלת המחצבה נקטעה ידו של חיו בתאונה. הוא חזר להרטוב עם פרוטזה, "ועברנו לגידול ירקות". אשתו, מרים, היתה שם. "חיו אילתר הכל – מטבח, גז, גנרטור". היה לה קשה, היא מודה. "אני, שגדלתי כל החיים ברחוב טשרניחובסקי בתל־אביב, מצאתי את עצמי פתאום מבודדת בהרים. ידעתי שלא נוכל להשאר שם לאורך זמן. למקום הזה לא היה עתיד והילדים היו צריכים ללכת לגן". ב־1957 החליטה משפחת לוי לעזוב סופית. "לחצו עלינו לפנות את האדמה לטובת מושב נוחם. הסכמנו בתנאי שנקבל אדמה חליפית במקום אחר. קיבלנו פרוטות כפיצוי על הרכוש, ו־15 דונם במושב אודים בשרון במקום 120 שהיו לנו, אבל אבא ראה אדמה טובה ובית, והחליט לקבל סוף סוף את הדין".

זמן קצר לאחר המעבר נפטר גבריאל לוי. אולי כבר לא היה לו על מה להלחם. אחרון מחזיקי הנחלת של הרטוב היה בן־ציון גירון, אחי־סבו של שבי. עד גיל 82 חי שם לבדו, לאור עששית נפט, ועיבד את האדמה בעזרת פועלים מן הסביבה. "אין לי כוח נפשי לעבור למקום חדש, אני אוהב את השדות של הרטוב", אמר בראיון לעתון. לפני שנתיים נפטר גם הוא.

ב"ניתוח שלאחר המוות" מסכימים כל ההרטובים שלמושבה לא היה סיכוי – לא בתנאים ההם, לא בניתוק ההוא, לא בלי גיבוי מימסדי. "לא היה לאן לחזור", אומר שבי, "למקום הזה לא היה אבא ולא אמא. המוסדות פשוט התעלמו ממנו, מפני שלא היינו שייכים מעולם לשום מפלגה". ולמרות זאת הם לא מרפים: חוזרים להרטוב שוב ושוב, כבעלי פקדון שנגזל מבעליו, מחפשים שם את ילדותם ואת הוריהם. רפאל מצייר עצי משפחה ומנקה דרך קבע את בית הקברות של ההורים. שבי ויעלה נוסעים לשם בחגים עם סבתא מתילדה. יוסי בן־ארצי, דור רביעי למשפחת גרטי, כותב עבודות לאוניברסיטה על הרטוב. "זה פצע שלא מגליד", הם אומרים. חלום טוב עם טעם רע בסופו. ■

פליטי הרטוב בתל־אביב, לאחר מאורעות 1929 (גיבורי הכתבה בין הילדים בתמונה): פתאום ראו ים [illegible] באו.

סבתא מתילדה, היחידה מבני המייסדים שעודה בחיים, באבן יהודה: חוזרים בחגים.

שבי גירון ורפאל בן־ארויה ליד דוד הקיטור של שמן הזעתר: הם מעולם לא ידעו לבכות.

אשה נעלה נעלה נעלה נעלה

יצרני הנעלים הושפעו ישירות מהאופנאים. הנעלים הם יצירות של צבע וחמרים. וכמו בבגדים – הכל הולך. צירופי צבעים, חומרים מעניינים, עקבים בכל מיני גבהים ויש רמזים שהפלטפורמה הוותיקה חוזרת.

כפות־הרגליים הן התגלית האחרונה של האנשים שעושים אופנה. לפתע פתאום, הנעליים/סנדלים, הן לא סתם כיסויי־רגליים, אלא יצירות עם דמיון ומלאכת־מחשבת. מאז המאה השמונה־עשרה, כשזוג־נעליים היה יצירת אמנות קטנה, עם רקמה וקישוט של אבנים טובות – לא שמו כל־כך הרבה, בנעליים.

אבל, בעוד שבמאה השמונה־עשרה רק העשירים זכו ליצירות־האמנות המהלכות שאפשר לראות בציורים וכדוגמאות במוזיאונים, הרי בקייץ 86', הטכנולוגיה המודרנית הורידה את היצירות הצבעוניות אל העם. ומי שיש לו כסף בארנק – יוכל להתהדר בגיטוני בארוק.

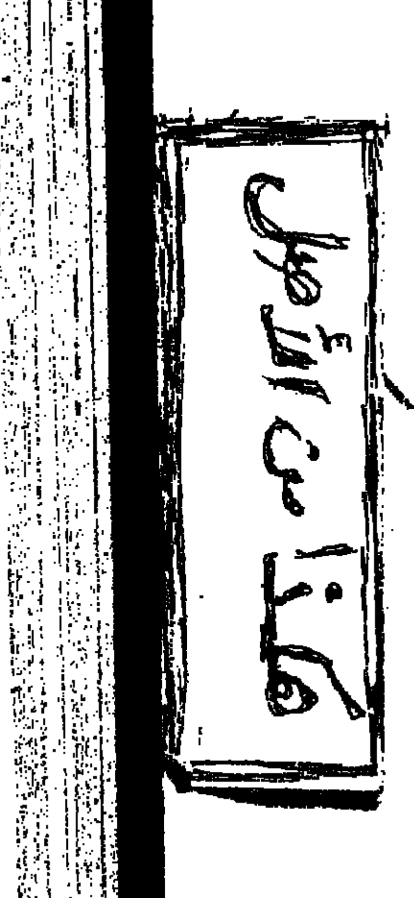
כיסויי־הרגליים העכשוויים מושפעים גם מאופנת שנות החמישים והשישים, עם חרטומים מחודדים ועקבים דקיקים – אבל יש שינויים והפתעות. וכמו בבגדים, גם בכיסויי הרגליים, ייךדו הצבעים למטה ועל המדרכות תהיה בחודשים הקרובים חגיגה של צבע.

השחור והלבן הקלאסיים פינו מקום לנעליים/סנדלים בצהוב ובכתום בוורוד ובירוק, בסגול ובכחול, לא רק לחוד. גם כמה צבעים יחד בזוג אחד של נעליים.

כמובן שזה עושה את החיים הרבה יותר מסובכים, אם רוצים להתאים את הסנדלים הרב־גווניים האלה, לבגד – כי צריך לקנות יותר מזוג אחד או שניים להעביר כהם את הקייץ. ואולי זאת הרתה כוונת האנשים שממציאים את אופנת הנעליים.

אבל בבלגן העליז של הצבעים לא מוכרחים לשמור באדיקות שהסנדל יתאים לבגד, אפשר להוסיף עוד קצת צבע לחיים, גם על הרגליים.

צבעים – ומה עוד? כסף, זהב, פלדה ונחושת, מנצנצים, לא רק על סנדלים ונעליים, שהולכות בערב, אלא גם בדרך למשרד ולסופרמרקט, אפילו בנעלי־ספורט, שמקושטים ברצועות מבריקות או עשויים מעורות מבריקים.

...שן והבארוק, שכיסה את הבגדים ...עה יד לנעלי־הקייץ, שעשויים מאריגים כמו שטיח־קיר רקומים. ...אלא בא לכם לנעול שטיח קיר – ...אלי הקיש הדפסים פרחוניים או ארייריות גם אלה, ירדו לנעליים, ובעלי־ספורט, אלו שפעם היו לבנות ...וקראו להן סתם נעלי־התעמ...

...קבים גבוהים או נמוכים? הכל הו... גובה העקב קובע לא רק מספר ...סנטרים שיש לכם מהטבע – אלא ...ה נער לובשים. עם חצאית ארוכה עד ...סוליים הולכים העקבים הכמעט־שטוחים או הנמוכים. לחצאיות הקצרות, ...שפת כמעט את הברכיים, מתאימים ...לים ונעליים על עקב בינוני וגבוה – ...וסים את הרגליים שנחשפו.

לחצאיות המיני הצעירות חוזרים ...אים שטוחות – ובמכנסים הבחירה ...בין שטוח לגבוה.

אופנת הנעליים שבה לשנות החמישים והשישים לא רק בחרטומים המחודדים והעקבים הדקיקים ובעקבי "רוקי" – ...מאד ללכת בהם, אלא גם רמזים ...של סוליות מוגבהות – "פלטפורמות" שהגיעו אז לגובה של ...שבעה סנטימטרים. חכו, חכו, נחי...לאלה.

רעב לאיטלקיות

על השלט כתוב: דולצ'הויטה. על החשבונית שקיבלנו כתוב: פיצה דומינו. המקום הוא אותו מקום: מסעדת פיצות ומאכלים איטלקיים, בדרך הרצליה 158 (ליד צומת הפיל). אתה בא לשם עם המון רייר־ציפייה לאוכל איטלקי ועם ידיעה שבישראל – ארץ האפשרויות הבלתי־מוגבלות – מסעדה איטלקית אמיתית עדיין לא קמה. יש כמו איטלקיות. יש על־יד איטלקיות. הרבה מתחזות לאיטלקיות. ואתה יודע שכאשר תצא ממסעדה כזו, המתקשטת ביומרות איטלקיות, תצא ממנה כשחצי תאוותך בידך.

או אם אתה נתקף פתאום ביצר שאינו בר־כיבוש למשהו מובחר ממשפחת הפאסטות, לצלחת רחבה ושטוחה, המקושטת בפריטי אנטי־פאסטה, למינסטרוני פשוט וגזעי, לטעם ולאווירה של "טרטוריה" חסרת יומרות מפליגות – צא לדרך עם ציפיות נמוכות ותחזור הביתה ללא אכזבות מרות.

מי שמצפה שנלקה את ה"דולצ'הויטה" בעוון התחזות וכיוצא באלה – יתאכזב. יחסית למסעדות אחרות הנושאות את הכינוי איטלקיות היא רשאית בהחלט לשאת תואר זה בלי להיות מואשמת בהונאה. אם ישוב היצר האיטלקי ויתקוף אותנו, לא נהסס לחזור לשם. כי זה מה שיש במקומנו. והוא אינו גרוע מן היש האחר.

ומה יש שם? יש שם מקום גדול. יש מפות על השולחנות. וסביב השולחנות כסאות שאינם מסוג אחד. הסכו"ם שקיבלנו היה מוכתם. בדיקה קצרה הוכיחה לנו שאין זה ליכלוך. פשוט לא הכניסו חומר מרכך (או מלח) למכונת ההדחה. קיבלנו תפריטים. הרחנו את ניחוח הפיצות הנאפות כתנור שבמסבת הזמנו. המתנו זמן ממושך עד שראינו אוכל. וזה סימן טוב, שאין כאן מנות עשויות־למחצה, שאת הכנתם מסיימים ברגע שאתה מזמין אותן. המחירים מתקבלים על הדעת ועל הכיס: מרק – 2.5 שקל; ספגטי – יש שבעה סוגים – בין 4.5 ל־5 שקל; לאזאניה, או קאנלוני – 8 שקל; הפיצות בין 4.5 שקל ל־7.5 שקל ואתה יכול לזכות ב"הנחה" אם אתה מזמין מנה לשנים, או "מנה משפחתית".

הפיצות שקיבל שולחננו – הזולה ביותר, (עם רוטב עגבניות וגבינה) והיקרה ביותר, שהיו בה ארבעה מינים שונים – היו טעימות למדי. המצע הבצקי היה עשוי כהלכה ונשלף מהתנור פריך למדי ולא חרוך. לעומת הפיצה הזולה, שהיתה ענייה קצת בכיסוייה העליון, הפיצה היקרה היתה עשירה בבצל, פטריות, ביצה ופיסות בקניק. שולחננו קיבל גם רביולי גבינה ולאזניה. הרביולי הגיע בפנכת חרס לוהטת, כשקרישת גבינתו מצומגת מעט, אך טעימה. הלאזאניה היתה רכרוכית יותר על המידה וממבט ראשון דמתה יותר לקאנלוני מאשר ללאזאניה.

וכאמור – אם אתה יוצא אצלנו למסעדה "איטלקית", אל תפתח ציפיות גבוהות מדי כדי לא לחזור הביתה מאוכזב.

בעת ביקורנו שם, לפני כמה וכמה שבועות, היתה המסעדה עדיין בראשית דרכה. מן הבעלים שמענו כי יש פריטים שטרם הוכנסו לתפריט ושיפורים כאלה ואחרים צפויים במהלך הזמן. בולט לעין, מיד עם נטילת התפריט ביד, מחירן הזול מאוד של המנות ראשונות – שקל אחד למנה, שני שקל ל"קובה", או ל"סיגארים". הבשרים יקרים יותר, אך עדיין במסגרת סבירה בהחלט. מנת שישליק כבש עולה שם 14 שקל, אך לעומת זאת עבור "מעורב טברייני" גובים רק 8 שקל. אותו מחיר גובים עבור דג מטוגן. הפריט היקר ביותר הוא כבד אוז. מחיר המנה 16 שקל וזה עדיין מחיר סביר למדי למצרך לא־זול זה.

הסלאטים – חומוס, טחינה, חצילים וכל השאר הוא ברמה אותה פוטרים בהגדרה "בסדר גמור". המנה מכל אלה שטעמנו היתה ה"מרבוחה" (תבשיל עגבניות). ראויים לציון הסיגרים הצנומים והפריכים והקובה, שניחוח טוב של בשר כבש נודף ממילויה שלה. שני פריטים אלה עשויים בידע וכהלכה. הבשרים היו טובים. השישליק היה אכן של כבש ומחלקיו הטובים. הקבאב, שבתערובת הבשרים שלו הכבש היה דומיננטי, נעשה אף הוא כהלכה. הוא לא היה "צפוף", היה עסיסי וריחני. הטוב בבשרים שאכלנו שם היה כבד האווז. מן המפורסמות הוא שיש פער לא קטן באיכויות כבד האווז והבדלי המחיר בין סוג לסוג הם משמעותיים מאוד. במסעדה הטברייניות הזו הגישו לנו כבד מאיכות גבוהה. בניגוד למה שמוכר בשכונת התקווה, כאן לא מכינים את הכבד כשהוא חתוך לקוביות ומשופד, אלא כנתח אחד שניכווה בשלב ראשון על גבי רשת ובשלב השני מועבר למחבת. הוא לא היה רך־נוזלי ולא שמן יותר על המידה.

מי שמבקש מנת קינוח יכול לקבל גלידות "פרווה", או קרם בווריה, "פרווה", כמובן. אנחנו הסתפקנו בכוס בירה נוספת.

מאו"ל

מסעדת "הטלה והכבש": אספקת כבש טרי וכשר.

טלה וכבש בטבריה

דונה גרציה. איזה שם יפה. רחוב על שמה של אשה רבת פעלים בטבריה. סיפור של ימים רחוקים. סיפורי דונה גרציה של הימים האלה הוא סיפור של מסעדות שמנסות להיות סיפור הצלחה. יש שם מסעדה רבת השקעות שקוראים לה "טיבריוס", האמורה להיות מסעדה איטלקית. ויש שם מסעדה סינית שבעת ביקורנו היתה סגורה ונאמר לנו כי אינה פועלת עוד. ובין השתיים יש מסעדה מזרחית־ישראלית הקרויה "הטלה והכבש" והיא בבעלותו של חקלאי בעל עדרים ממושב גווה־אילן שבגליל התחתון. עובדה זו צריכה להבטיח כי אם אתה מזמין שם שישליק כבש, מובטח לך כי אכן כזה תקבל ולא כבש שהצמיח כנפיים ונוצות. נוסף לזאת הבעלים הוא שומר מסורת ועובדה זו צריכה להבטיח לך כי אין שם פשרות באשר לכשרותו של האוכל.

"הטלה והכבש" ממוקמת במיבנה חד־קומתי. פנים המיבנה עשוי מעץ כהה ואבני בזלת ושילוב זה מעניק למקום אווירה מיוחדת. מן הדיסקוטק שהיה שם בגילגול קודם נותר באר ארוך, המתבסס על קיר בזלת ומישטח של עץ והוא משתלב עם שאר מרכיבי הדקור, כולל התיקרה העצית המשולשת. השולחנות מכוסים במפות, בחלל מרחפת מוסיקת רקע של שירי מולדת, התפריט נפתח במלים "כ"ה" ובקהל הסועדים אנו רואים כמה וכמה חובשי כיפות סרוגות.

חיים ואוהבים

הזוג של חנוך לוין

ליד שולחן מתקפל בפארק הירקון הם ישבו זה מול זה, אבל נראה היה לי כאילו וכל אחד מהם יושב לחוד וחיץ של זכוכית ביניהם. תחילה חשבתי שזו אם ובנה הבוגר, אבל מקרוב נוכחתי שהם, בעצם, בני זוג. הם אכלו מה שאכלו מתוך צלחות פלסטיק ולא היה שום דבר פיקניקי על שולחנם. סתם, עוף קר, עגבניה, מלפפונים, מצות שבורות. הם אפילו לא לבשו בגדים של פיקניק ולא היתה שום נינוחות, או זיק שובבות בעיניהם.

האיש והאשה ישבו ובהו. אנשים מן החיים של חנוך לוין. זוג דהוי, עייף ומשועמם. מסביבם היתה התנועה הלאומית בעיצומה: גברים נופפו, נופף וחוזר, בקרטון על הפחמים, וניסו להפיח בהם חיים. מדי פעם חדלו מן התנועה הנ"ל, פרי המצאה של ישראל המתחדשת, והפכו את צלי הבשר על צידו השני, תוך שהם קוראים אל הללו שבצידי מכשיר הגריל: "מי עוד לא קיבל עוף? ברוך, מה עם סטייק, רוצה? נינֵי, תביאי עוד סיחים".

זה היה יום אביב מפוייס ואפילו הילדים היו שובבים בצורה מתקבלת על הדעת. הכדור לא עף אף פעם ישר לתוך הפחמים, רק על יד. הנשים קצצו סלט במין נחת, כאילו הופקדה בידיהן מלאכת־יד חרשה ונחמדה. עתירות הבשר שביניהן, כשהן ישובות על השמיכה כרגליים שלוחות קדימה, ניסו ללא הצלחה, ליישר את שולי שמלתן ולהסתיר את פגעי השנים. הגברים שאיתן היו שרועים על שמיכות מופרדות בעיניים עצומות.

האנשים של חנוך לוין נחו. איש לא נחר. איש לא התווכח. לא רב. איש גם לא עסק בקריאה. פיקניק זה לא בשביל לקרוא.

בני הזוג שישבו ליד השולחן המתקפל, כאילו מופרדים מן ההמון, המשיכו בשתיקתם. הם סיימו מזמן את ארוחתם חסרת הדמיון ונראו מאוד מרוצים מן ההברקה שהיתה לאחד מהם בבוקר לנסוע אל הפארק. פה הרי יש להם חברה כה גדולה ומגוונת. פה הם שייכים לעדר. פה יש במה לשטוף את העניינים כל היום. פה אפשר להעביר יום שלם בשתיקה – בלי שיהיה משעמם. הילדים שלהם כבר אינם בבית. עם המשפחה המורחבת כמעט אין להם מגע. עם השכנים מעולם לא פיתחו קשר. ידידים אין להם. הם לא מזמינים ואינם מוזמנים. שממה. יש להם מכונית הניראית כחדשה מרוב טיפול וצחצוח, ויש להם גם שולחן מתקפל ושני כסאות שפעם קיבלו בתור מתנת־חג מהמפעל.

בבוקר, בשעה תשע, אחרי ששמעו את החדשות ותחזית מזג האוויר והבית כבר היה מסודר טיפ־טופ, לא היה להם מה לעשות עם עצמם. הרעיון לנסוע לפארק נזרק בפתאומיות – והתקבל ללא היסוס. איש לא הזכיר את המלה "פיקניק" מפני שזה היה יכול להישמע קצת מצחיק ושובב וכבית שלהם לא משתובבים. האשה שמה בתוך סל הקניות (רשת נוקשה של פלאסטיק, אלא מה) קערת "פיירקס" (גם כן מתנת חג של המפעל) עם ארבעה רבעי עוף מכובס. בתוך קופסת פלאסטיק הניחה כמה עגבניות ומלפפונים חמוצים מעשה ידיה. גם בקבוק סודה, ומצות בתוך שקית.

בערב הם חזרו הביתה לא עייפים אך מרוצים. הספיקו לראות את כל הטלוויזיה, בלי להפסיד דבר. בשעת לילה מאוחרת, לפני "התקווה", הם פתאום חייכו קצת. זה מה שעשה להם יום בחברת עם ישראל, עם נשורת קלה של פיח, ועם ריח של סטייקים ועם אלף היכרויות פאסיביות של בני אדם שחלפו ליד שולחנם. הם הבטיחו לעצמם לנסוע עוד פעם אל הפארק.

מי יודע. אולי גם יקנו פעם גריל ופחמים. וחנוך לוין ילך לפארק הירקון ויראה אותם שם ולא יאמין ויכניס אותם למחזה החדש שלו ויקרא להם בשמות מן ההפטרה. אבל אנחנו נזהה אותם. הם יהיו מכוערים כל כך, שאי אפשר יהיה שלא להכיר אותם. והם ילבשו בגדים כל כך לא מתאימים לפיקניק. והם ירבו על כל ביס של סטייק. והם ישנאו אחד את השני עד סוף המחזה, עד היום האחרון של החיים שלהם.

"נסיון זה מסרק..."

כל עוד אינך נוגע בתנור הלוהט אינך מאמין שהוא כה חם. ידי התמלאו בכוויות במשך השנים, וחלקן הותירו בי סימנים שלא יעברו לעולם, בשל התכונה המחור... הזו שלי שלא להאמין לשום דבר באורח סופי ומוחלט עד שאינני מתנסה בו אישית. אני עדיין תמיד שולחת את אצבעי לגעת בכל מיני "תנורים חמים" אלא שהנסיון שנרכש במשך השנים לימדני כי אפשר להסתפק בנגיעה קצרצרה.

אלבר קאמי אמר פעם כי נסיון אינך יכול להשיג בעריכת אקספרימנט. שהרי נסיון אינך יכול לייצר כאורח מלאכותי ולעמוד מן הצד ולהתבונן בו. עליך להיות מעורב בו. לחוות אותו על בשרך.

אני קוראת עתה מסה על נסיונות ויוחר מכל נתקע במוחי המשפט הקובע כי "יכולת שיפוט נולדת מנסיון – והנסיון נולד כתוצאה משיפוט גרוע".

אינני יודעת למה, אך בשנות הבוסר, חלמתי על כך שאספיק במשך זמן קצר לצבור נסיון חיים של אשה אשר רבים משחרים לפיתחה כדי לקבל עצה והדרכה בשבילי בחיים. שתי המלים "אשה מנוסה" היו בעיני מעין התגשמות מאוויים, מעין השגיות בתחומים שונים.

עתה, לכבוד יום הולדתי, אני מציבה זה מול זה שני ביטויים השגורים על פינו "אשה מנוסה" – "גבר בעל נסיון" והנה, אף שמשמעותם היא שווה הם מעוררים אסוציאציות כה שונות.

אתה אומר "אשה מנוסה" ומה מצטיירת מול עיניך אם לא אשה שעברה מי־יודע־מה ..(וכמובן שההקשר הראשוני הוא מיני) והחיים חרצו בה את אותותיהם, והיא אשה בעלת מבט לאה, אם כי חכם, ובה מתקיימת האימרה: "נסיון זהו המסרק שהחיים מציעים לך כאשר איברת כמעט את כל שערך". אשה מנוסה אינה יכולה להיות קשורה בדימוי צעיר ורענן. נכון, מה שיש לה להציע – נסיון – אין לאף אחת מן הפרגיות הצעירות, אלא שגם בה מתקיימת האימרה: "נסיון זהו מה שכאשר יש לך אותו – זה הדבר היחיד שאת יכולה להציע".

"גבר מנוסה", לעומת זאת, מקרין בטחון ואם תירצו גם גבריות. החריצים שעל פניו אינם נרשמים לחובתו. האסוציאציות שהוא מעורר הן: כתף רחבה, סמכותיות, אהבה בוגרת ובשלה, הדרכה בכל שטח שהוא.

והנה לך שטח נוסף בו חוגג אי־השוויון חגיגה פרועה ולא צודקת.

הורוסקופ

תחזית לשבוע שבין 16 ל־22 במאי

שור (20 באפריל עד 20 במאי)
זה זמן טוב להיוועץ ביועצים לגבי עניינים משפטיים או יצורתיים. עכבות, או חשש מפני דחיה מפריעים לסיכויים הרומאנטיים בשעות הלילה. ספורט והתעמלות יתנו לכם מחשבה צלולה ומתיחות.

תאומים (21 במאי עד 20 ביוני)
בימים אלה כדאי למלא התחייבויות בזירה חברתית, אולי גם בגינה. על חלק מבני המזל מחכה השבוע השראה נפשית. זהו זמן טוב להתחיל במחקר או בפרוייקט כתיבה. אל תנהגו בחמקנות כלפי בני זוגכם.

סרטן (21 ביוני עד 22 ביולי)
צפויים השבוע זמנים טובים באמת להתפתחויות נעימות בתחום החברתי והרומאנטי, אולם אתם עלולים להרגיש שמישהו אינו מעריך כראוי את כישוריכם האינטלקטואליים. זמן טוב להשתתפות בפעילות חברתית.

אריה (23 ביולי עד 22 באוגוסט)
עלולה להיווצר אצלכם בעיה של נזילות בעקבות בזבוזים מופרזים, דווקא בשעות היום. הדחפים שלכם להצלחה בתחום הקאריירה חזקים מאוד השבוע. תמצאו דרכים להגדיל את הכנסתכם, אך שימרו עליה.

בתולה (23 באוגוסט עד 22 בספטמבר)
אם כי בתחום הרומאנטיקה אין לכם מה להתלונן, בעיה משפחתית עלולה להעיק עליכם. מאמצים הקשורה ביצירה יעלו השבוע יפה. ביחסים בינאישיים, כדאי לכם ליטול יוזמה, מבחינה רוחנית אתם במיטבכם.

מאזניים (23 בספטמבר עד 22 באוקטובר)
רק דברים נחמדים יקרו לכם השבוע, ובכל זאת אתם נוטים לדאוג יותר מדי. כדאי ליטול יוזמה בפעילויות בזירה הביתית. לאחר שסיימתם את המלאכות ההכרחיות, תוכלו לעבור לפרוייקט שמעניין אתכם.

עקרב (23 באוקטובר עד 21 בנובמבר)
זה זמן טוב לעבודת־צוות של שותפים. עם חברים עלולה להתגלע בעיה הקשורה בכסף, וגם לא כדאי להשאיל חפצים לחבר. אבל חוץ מזה, צפויים מפגשי־חברה נעימים. כוח־השיכנוע שלכם אינו במיטבו השבוע.

קשת (22 בנובמבר עד 21 בדצמבר)
הדלתות ייפתחו לפניכם השבוע בתחום הקאריירה, ותוכלו להשיג התקדמות משמעותית. אל תמעיטו בערך עצמכם, כוונו אל הטוב ביותר וחידלו מספקות. עם זאת, הימנעו מהתנהגות בלתי מקובלת ומעצמאות יתר.

גדי (22 בדצמבר עד 19 בינואר)
טיול חשוב מתחיל להסתמן באופק. אקדמאיים עשויים לערוך תכניות לסיור הרצאות או לכנס. זה זמן טוב ליצור קשר עם אנשים במרחקים, כן צפויים לכם רעיונות חדשים בתחום הכתיבה, הפרסום או החינוך.

דלי (20 בינואר עד 18 בפברואר)
אם כי זה זמן לתכנון כלכלי, לא כדאי ללוות כסף בימים אלה. פעילות ענפה צפויה בזירה הביתית, אך הישמרו מפני הוצאות מופרזות. יכול להיות שתצטרכו להחזיר טובה לחבר. לא מומלץ לצאת לבילויים.

דגים (19 בפברואר עד 20 במארס)
שיחות עם ידידים יספקו לכם גירויים שכליים מסעירים. אתם עלולים לצער מישהו קרוב אם תעסקו יותר מדי בנושא הקאריירה. בנושאים חשובים רבים תראו עין־בעין עם בן הזוג. יש לנו חוג בטאקט עם בן משפחה.

טלה (21 במארס עד 19 באפריל)
השבוע צפויות לכם הצלחות מיוחדות בתחום העבודה, אולם זכרו לתנות שבכל־זאת יפריעו לכם ספקות וחוסר בטחון עצמי. כדאי להצטרף לשותפים ולבני זוג בפעילות שהם מייחסים לה חשיבות מיוחדת.

פנטהאוז

יגאל לב

מעוף הציפור

גליה ישבה במקלחת באפיסת כוחות, בוהה אל דמותה הנשקפת במראה הגדולה. בערבו של היום, לא היה לה אפילו כוח להגיד לגברת הזרה הזו המתבוננת אליה מה דעתה על הופעתה. האשה שהתבוננה בה הסתכלה על גליה בעיניים חמות, אוהבות, כאילו אומרת: "כל־כך הרבה שנים אנו חיות בעור אחר והגיע הזמן שתהיי קצת נחמדה אלי. תפסיקי לרדוף תמיד אחרי השלמות שלעולם לא תמצאי אותה".

נכנסה רינה. רק במקלחת גילתה גליה עד כמה רינה התבגרה. ישבו כך, באמבטיה, העייפות של גליה הפכה מדבקת וגם רינה, לאחר שהתפשטה, מצאה את עצמה יושבת מתבוננת בראי ששיקף שתי נשים: אחת מבוגרת והשניה – צעירה. הצעירה התבוננה במבוגרת וסיכמה במשפט אחר "את חושבת שאני דומה לך".

"את תהיי יותר יפה ממני"

"הלוואי, בפרטים אולי אני יותר יפה אבל בסך הכל... לכל הרוחות אמא, תגידי שאני דומה לך". גליה הרהרה ביופי הנשחת והולך, ביופי שהזמן מהסס זמן רב לפני שהוא נוגע בו ובשלמות הזאת של הרבה פגמים היוצרים בסך־הכל משהו אסתטי ונאה.

שעה ארוכה כתתה גליה ואז הבינה שהמחשבות הללו, באו בגלל הפגישה עם השכן מהקומה השניה. משפחת רונן. גבר בן 50 שנשא אשה, צעירה ממנו ב־25 שנה, וחייהם המשותפים הפכו מושא סקרנות לבני־הבית.

גברת רונן הצעירה משכה את תשומת לבה של גליה. היתה בה חיוניות עליזה כמו ילדה קטנה שהתבגרה טרם זמנה ועכשיו היא משחקת את אשת האיש. מנסה להיות רצינית אבל דווקא לכן, התנהגותה מרגישה את פניה העגולים, הילדותיים.

★

כאשר הביא אותה בפעם הראשונה אל הפנטהאוז, והציג אותה כאשתו העתידה גיחכה גליה "הוא משוגע הבחור הזה. הוא לא לומד כלום ממה שכתוב בספרים?".

גליה המתינה למשהו שיתרחש בקומה השלישית בבית רונן. היא נתנה שנה, אבל השנה חלפה והעניינים בקומה השלישית היו בסדר גמור. להיפך, בני משפחת רונן היו עולים, מתידדים עם אורי וגליה, עד שהיא מצאה עצמה נכבשת לקסמו של רונן ומתענגת על "הצעירה הזאת" כלשונה.

באחד הערבים, כאשר רונן עלה לבדו, כדי להתיעץ עם אורי, ואורי לא היה בבית, הכריחה גליה את הגבר רק הגו, הנראה צעיר משנותיו, לשתות כוס קפה על המרפסת.

רונן התבונן בחיבה בגליה. הוא ראה בה ירידה ועל־כן, שוחח איתה על פוליטיקה, על חילופי שרים בממשלה, אבל גליה ניווטה את השיחה אל הנושא שהציק לה. בעדינות. ורק לאחר שעה ארוכה של שיחות שגישָשו באפלה, ויצאו כדי חובת נימוס, הגיע רונן אל העיקר "תראי, אני לא מטומטם. אני יודע שעל הפרש גילים כמו שלנו אפשר להתגבר רק אם יש לך סכום כסף גדול או רכשת לך תהילה. אחרת זוהי תהום שאתה נופל וקובר את עצמך בה ללא תקווה".

היתה לגליה הרגשה שאורי יודע על השכן מהקומה השלישית הרבה יותר. כאילו, השיחות החשאיות בין אורי ורונן, בחדר העבודה הנעול שלו, עסקו בפרשיות העתידות להיקבר בחדר הזה וגליה לא תצליח לעולם לגלות את הסוד.

נדמה היה לה שהסוד קשור בהצלחתו של רונן. הוא היה, בסך־הכל בעל מפעל קטן שבקושי הוציא את היומית שלו. כמעט התמוטט עם המפולת שסחפה איתה מפעלים כלכליים גדולים ופתאום מין קפיצה כזו בולטת, ברורה.

הכל קרה במקרה. אורי צילצל בצהריים מירושלים כדי שגליה תקרא באוזניו מסמך ששכח על שולחן העבודה. מסמך בצבע כחול עם כותרת. גליה זיהתה. קראה. שמעה את התודה רבה. ואחר־כך מצאה את עצמה יושבת על כורסת העור של אורי, מול שולחן העבודה המרווח שלו. מאוחר יותר נשבעה לעצמה שרק במקרה נגעה ידה הימנית בערימת התיקים שהיתה מסודרת על השולחן והם צנחו והתפזו על השטיח. כאשר סידרה אותם, מצאה את עצמה בוהה בתוך תיק שנשא תירשומת מרתקת.

★

רונן ביקש פרטים לגבי חוק ההתיישנות. התירשומת שאורי העלה אותה באורח יבש סיפרה כי הוא ביקש לדעת מתי מפסיק החוק לרדוף אחרי אדם שמעל בסכום כסף. אורי ביקש פרטים. רונן נידב אותם. מסתבר שכאשר הכיר את המיועדת להיות אשתו, ניסה לנהוג על־פי אותו כלל שלאחר־מכן שיתף בו את גליה, הפרש גילים גדול כל־כך אפשר לסתום רק בכסף. בהרבה כסף.

"כשהכרתי אותה ידעתי שאני מסוגל לעשות הכל. אין דבר שאני לא אלך לקראתו. זאת מין התאהבות ארורה של גיל מאוחר במקצת. אבל אני תמיד התחלתי הכל מאוחר מדי. התחלתי להתבסס בגיל מאוחר והצרה היא שגם התאהבתי בגיל מאוחר. לא הבנתי מה היא מוצאת בי. היתה לי הרגשה שרומן כזה יתפוצץ חיש מהר אם אני לא אקשור אותה אלי בכבלים של זהב. ניהלתי אז מפעל קטן והייתי קשור במפעל האם שבסך־הכל בשמו ניהלתי את המפעל שלי. בדרך מסויימת גיליתי אפשרות להעביר סכומי כסף גדולים מהקונצרן, לחשבוני הפרטי. זה היה במסגרת של החלטה במפעל. החלטה שניתן היה להגמיש אותה. בקיצור במשך שנה שלמה הצלחתי להעביר סכומי כסף גדולים בלי להשאיר עקבות. אם אתה קצת מתמצא במחשבים והמפעל שלי עוסק במחשבים, אתה יכול לפרוץ לבנק, אתה יכול לשדוד כספות של מפעל, בלי ללכלך את הידיים, פשוט על־ידי כך שאתה שותל הוראות במחשב לזכות חשבון מסויים. אחר־כך, אתה מושך את החשבון הממוספר ומוחק את ההוראה המקורית".

אורי שאל כמה שאלות ענייניות ומהם עלה שרונן הזרים את הכספים לאחר־מכן למפעל שלו, בדרך זו הלבין אותם. לבסוף נשא לעצמו אשה. "עכשיו מעניין אותי רק מה הם הכללים של חוק ההתיישנות".

אורי אמר לו "שבע שנים". ואם התביעה התחילה לטפל בתיק – שבע שנים מאז שהפסיקה את ההליכים. התירשומת של אורי היתה יבשה אבל לגליה דומה שהיא שומעת את הצחוק מחלחל מבער למשפט הבא שאמר ואורי כתב אותו בדייקנות: "אז אם ככה עוד מעט אני יכול להפסיק לפחד".

מה שגליה לא תארה לעצמה שמשמעות המשפט הזה היתה עמוקה הרבה יותר. עכשיו כשהיא יושבת מול המראה, מתבוננת בבתה, שומעת את הבת מתניפת לה וקובלת על כי אלוהים לא העניק לה את יופיה של גליה, היא מהרהרת בנפלאות דרכי אנוש. שבע שנים עברו. ורק אז העיז רונן... לברוח מאשתו. עכשיו שוב לא פחד. על פי השמועות שהתהלכו בבית הוא מתכוון לשאת ילדונת בת 20. לפחות לאורי אמר "רק לפני שבוע החלפתי את הוולוו הישן שלי במודל חדש, אז למה לא אשה?".

בעמוד זה מבחר מהידיעות והמודעות שפורסמו ב"מעריב" בשבוע המקביל של 1951.
הנוסח המקורי נשמר.
ליקט: גבריאל שטרסמן.

מעריב

השבוע לפני 35 שנה

סוכל נסיון להתנקש בנשק בכנסת

עירנותם של סדרני הכנסת והמשטרה מנעה אמש ביצוע מעשה חבלה בתוך הכנסת והביאה לגילוי מחסן נשק ולמאסרם של מספר צעירים המאורגנים בארגון מחתרת.

כפי שניתן לשער, על יסוד צירופי עובדות, בחלקן עובדות שעדיין לא ניתן לגלותן ברבים – אמרו צעירים אלה לבצע את התנקשות בעת הדיון על חוק גיוס הנשים הדתיות לצבא.

החשד הראשון נתעורר כאשר אחד הסדרנים הרגיש בתכונה חשודה מסביב לכנסת וראה שני צעירים לבושים בטלדרסים צבאיים וכובעים צבאיים שכבר הוצאו משימוש.

השניים נשאלו לרצונם והם השיבו תשובות מתחמקות. מיד נמסרה הודעה למשטרה וכוחות גדולים של שוטרים – רבים מהם בלבוש אזרחי – הופיעו בכנסת ובסביבתה.

אנשי הכנסת עצמם וגם הקהל לא הרגיש בתכונה המיוחדת, אולם חלק מן העתונאים חשד, כי משהו מתרחש. אבל הקצינים שנשאלו על כך ביטלו כאילו את כל הדבר והשיבו בצחוק: רוצים ללכת לקולנוע אבל כבר לא השגנו כרטיסים ובאנו הנה...

בהודעה רשמית על גילוי החבורה נאמר:

משטרת ירושלים גילתה חבורה שלמה של „ברית קנאים", אשר ניסתה אמש לבצע מעשה חבלה בתוך אולם הישיבת של הכנסת. הנסיון הזה סוכל ע"י ערנותה של המשטרה.

הבוקר ערכה המשטרה חיפושים נרחבים בירושלים ונתגלה מחסן נשק המכיל סטנים, אקדחים, רמוני יד, בקבוקי תבערה ותמרי הצתה. כן נמצא תעמך בכתב המעיד על קיומה של חבורה מאורגנת הפועלת במחתרת.

בבנין זה נתגלה מחסן־הנשק

ירושלים בלי קרח, חלב ומים

מחסור בקרח, חלב ומים מורגש זה כמה ימים בירושלים.

ביום ו' נשארו תושבים רבים בלי חלב לשבת. מחלקה החלב טענו ש„תנובה" לא סיפקה להם את הכמות הדרושה. גם הבוקר היו הפרעות בחלוקת חלב בבתים.

בעית הקרח טרם מצאה את פתרונה. בעלי בתי החרושת טוענים שחסר להם אמוניאק ושגם בגלל המחסור במים יש הפרעות בייצור.

עירית ירושלים מקווה להתגבר על ההפרעות הזמניות בהספקת המים ביומיים הקרובים. עוד היום עומדים לתקן את המשאבה שנתקלקלה.

בן־גוריון נתקבל בהתלהבות בפילדלפיה

ראש הממשלה דוד בן־גוריון קבע את הדגל הישראלי בין דגלי האומות המאוחדות באולם העצמאות בפילדלפיה, מקום הולדתה של החרות האמריקנית.

מר בן־גוריון מסר את הדגל...

ערביי המשולש חוגגים את הסיפוח

התושבים הערביים באזור המרכזי של המשולש הקטן ערכו הבוקר חגיגה כמלאת שנתיים לסיפוחו של המשולש הקטן למדינת ישראל. החגיגה המרכזית נערכה בכפר טייבה בהשתתפות נציגי הערבים מכל האזור וכן נציגי הממשל הצבאי.

משכורתם תועלה ב־47 ל"י לחודש

משרד החוץ מתווך בין „מכבי" ו„הפועל"

משרד החוץ התערב ומנסה להשכין שלום בין מכבי והפועל בקשר להשתתפותה של ישראל באולימפיאדה הבאה בהלסינקי.

„לאחדות העבודה" מציגה תנאים להשתתפותה ברשימת מפ"ם בבחירות

כינוס ציירי „לאחדות העבודה" לועידת מפ"ם, שנפתח אתמול אחה"צ בת"א, המליץ כי סיעת „לאחדות העבודה" לא תוכל לגשת לבחירות לכנסת במסגרת משותפת כל עוד לא יובטח שמצע המפלגה לבחירות לא יסטה מאמנת האיחוד.

י. גלילי וד. ליבשיץ התקיפו את המצע של השומר הצעיר לבחירות לועידת מפ"ם. הם ציינו כי מצע זה עומד בניגוד לאמנת האיחוד. „לאחדות העבודה" לא תקבל הוראות שהן בניגוד לאמנה.

ברגע האחרון

ממשלת ארה"ב עוקבת בעניין רב אחר הסיכויים לגילוי נפט בישראל, בעקבות הדו"ח של המומחה בל – מוסרת סט"א.

לפי אותו מקור נאמר בדו"ח כי יש סיכויים לגילוי נפט בנגב באזור ים המלח ובהרי יהודה. נסיונות הקידוח יעלו כ־10 מליון דולר ומקווים להפקת נפט תוך 5 שנים.

קראתי

רשמתי

ראתי

רשמתי

כל אשר ...

כחול לבן

כחול לבן במשביר לצרכן כחול לבן במשביר לצרכן כחול לבן במשביר לצרכן

25% הנחה
על אלפי מוצרים מתוצרת הארץ

קניית השבוע

מאווררים 12'
רק 54 ש"ח

תרמוסים 1 ליטר
כתר Keter
רק 10.90 ש"ח

עד אזילת המלאי

כל יום
יום המוצר
לכל המשפחה

יום ראשון	18.5.86	תחתונים, גופיות וחזיות
יום שני	19.5.86	תמרוקים
יום שלישי	20.5.86	מצעי מיטה ומגבות
יום רביעי	21.5.86	מכנסים - כל הסוגים
יום חמישי	22.5.86	כלי בית ומטבח
יום שישי	23.5.86	אביזרי אופנה מזוודות ותיקים

רק על מוצרי כחול לבן

25% הנחה
(במקום ההנחות הקיימות)

הגרלת ענק

השתתפות בהגרלה על כל קניה מעל 50 ש"ח

הפרס המיוחד
מקרר 4700XL אמקור

הפרסים הראשיים בהגרלה הארצית:
2 כרטיסי טיסה לאירופה
טוס כחול לבן טוס אל על
אל על

ההגרלה תתקיים ביום ג' 3.6.86 בהשתתפות נציג המכון למסחר הוגן. תוצאות ההגרלה תתפרסמנה בעתונים ובבתי הכל-בו.

אמקור
מקררים ■ מקפיאים ■ תנורים ■ מכונות כביסה

כולם קונים כחול-לבן במשביר לצרכן

מועדון מטיילי מעריב

כל הטיולים ומבצעי הנופש מיועדים לכל קוראי „מעריב" – ללא תשלום דמי-חבר.

2 טיולים של יום אחד בארץ

קצרין, מפל גמלא, והמת-גדר (אל-חמה)

יום טיול, באוטובוס-תיור עם מדריך, כולל ביקור ורחצה בחמת-גדר □ המחיר: 25 ש"ח □ היציאה: 31.5.

נחל בצת ומערות שרך

טיול למשפחות האוהבות ללכת (כ-3 שעות הליכה) □ המחיר: 19 ש"ח □ היציאה: 17.5; 31.5.

בחופשת שבועות:
חופשה משפחתית – משולבת בטיולים מודרכים ברגל וברכב הפרטי:

גלגליל

הפעם מתמקדת התכנית באיזור אצבע-הגליל וצפון רמת-הגולן, כולל אתרים כמו: הבניאס, שמורת דן, חורשת טל, קלעת-נמרוד ועוד.
הלינה בבתי-ההארחה באצבע הגליל: כפר-גלעדי, הגושרים וכפר-בלום.
תאריך חופשת „גלגליל": 12.–14 ביוני (מערב חג ועד מוצאי שבת).
מספר המקומות מוגבל!

בשיתוף עם „שרשים" (מרכז ללימודים יהודיים) במסגרת הסדרה „פולמוסים ביהדות" יתקיים בחופשת שבועות סמינר מיוחד בנושא:

פולמוס החסידות

בין המרצים והמשתתפים: פרופ' יואב אלשטיין, ד"ר נחום אריאלי, ד"ר חננאל מאק, ד"ר מרדכי פכטר ומר אלון ריינר.
הסמינר יתקיים בצפת מיום ה' אחה"צ, ערב שבועות (12.6) ועד מוצאי-שבת (14.6) – כולל שני לילות □ הלינה והכלכלה במלון „פסגה" בהר-כנען בצפת.
התכנית כוללת הסעות הלוך ושוב מירושלים, ת"א וחיפה.
הסמינר נערך בשיתוף עם המחלקה לחינוך מבוגרים במשרד החינוך והתרבות.

בל"ג בעומר:

שלושה ימי טיול לאילת

3 ימים באוטובוס-תיור עם מדריך, כולל שני לילות וחצי-פנסיון במלון באילת □ במסלול, בין השאר: פארק תמנע, טאבה, כביש הגבול החדש, מצפה-רמון, ים-המלח ועוד □ מספר המקומות מוגבל □ תאריך הטיול: 27-29 במאי.

„מועדון הזמר" עם אפי נצר

נפגש שוב ב„בית ציוני אמריקה" בשעה 9 בערב ● זמרת אורחת ● להזמנת כרטיסים: טל. 259341 ● בחודש יוני ביום רביעי (11.6)

טיולים לדתיים ושומרי מסורת

עם הווי דתי, אוכל כשר ומלווה דתי

המבחר הגדול ביותר של טיולים לדתיים ושומרי מסורת:
● אירופה הקלאסית (מ-9 עד 21 יום) ● סקנדינביה (15 או 21 יום) ● ספרד ופורטוגל (13 יום) ● ארצות-הברית (15 או 25 יום) ● המזרח-הרחוק (27 יום) ● ● טיולי נוער וסטודנטים (23 יום באירופה).
– ביצוע: „טיולי גשר" –

תאריכי יציאה מובטחים: 10 ימים באיטליה ושוויץ (17.6; 1.7) □ 14 יום באיטליה, שוויץ וצרפת (17.6; 1.7) □ 21 יום באירופה הקלאסית (17.6; 1.7) □ 12 יום בצרפת, הולנד ואנגליה (26.6; 10.7) □ 9 ימים בצרפת ואנגליה (14.7) □ 25 יום בארה"ב (15.6; 29.6) □ 15 יום בסקנדינביה (6.7) □ ספרד ופורטוגל (2.7).

טיולי אביב וקיץ עם „נאות הככר":

□ **סקנדינביה: 15, 18 או 21 יום**
טיול של 15 יום בשוודיה, נורווגיה ודנמרק (היציאה: 13.7) ● טיול קלאסי של 18 יום בדנמרק, שוודיה, נורווגיה ופינלנד (היציאה: 27.6; 11.7; 25.7; 8.8; 22.8) ● טיול של 21 יום – כולל הכף הצפוני ולפלנד (היציאה: 13.7).

□ **ספרד ופורטוגל: 15 יום**
● הטיול הקלאסי (כולל גיברלטר, שמורת הבוסאקו ו„הערים הלבנות"). היציאה: 5.6; 26.6; 17.7; 17.8; 4.9; 18.9; 2.10.
● איבריה האחרת (כולל ברצלונה). היציאה: 27.6; 25.7; 10.8; 28.9; 17.10.

□ **ספרד ופורטוגל: 19 יום (כולל ברצלונה) או 20 יום (כולל ברצלונה והפירינאים).**
● טיול מקיף של 19 יום, כולל ברצלונה. היציאה: 5.6; 2.10; 16.10; 20.10.
● טיול מקיף של 20 יום, כולל ברצלונה והפירינאים. היציאה: 26.6; 17.7; 17.8; 4.9; 18.9.

□ **אוסטריה והונגריה:**
● טיול מקיף של 16 יום בהונגריה ואוסטריה. היציאה: 8.5 (15 יום); 1.7; 22.7; 12.8; 30.9; 14.10.
● 9 ימים בהונגריה ווינה. היציאה: 1.7; 22.7; 12.8; 30.9; 14.10.

□ **יוון: 16 יום.**
מסלול הכולל גם את איי הים האגאי (כולל מיקונוס וסנטוריני) ● היציאה: 15.7; 5.8; 16.10.

□ **יוגוסלביה: 16 יום.**
הטיול הקלאסי בנופים, אתרים ותרבות ● היציאה: 23.6; 14.7; 4.8; 15.8; 8.9; 30.9; 14.10.

□ **יוגוסלביה והונגריה: 18 יום.**
היציאה: 1.6; 22.6; 13.7; 3.8; 28.9; 12.10 ● ניתן לשלב את הטיול במסגרת טיול מקיף של 25 יום ביוגוסלביה, הונגריה ואוסטריה (היציאה: 22.6; 13.7; 3.8).

□ **ספארי בקניה: 9 או 16 יום.**
● ספארי לצלמים בשמורות המרהיבות של קניה. היציאה: 17.7; 14.8; 11.9; 9.10.
● טיול קמפינג: 16 יום. (7.8; 4.9; 9.10); 23 יום (31.7).

טיולים לחובבי טבע ונוף

● 32 יום לחקר האנדים ומקורות האמזונס. 28.7.
● 15 יום בנורווגיה ודנמרק בהדרכת מנחם מרכוס. סוף יולי.
● 17 יום בהרי הפירינאים בהדרכת ספי בן-יוסף. 15.7.

□ **תורכיה: 15 יום**
● הטיול הקלאסי. היציאה: 4.7; 25.7; 15.8; 19.9; 10.10.
● מזרח תורכיה. היציאה: 1.8.

מבצע מיוחד לקוראי „מעריב" במלאת חמש שנים ל„מועדון מטיילי מעריב":

הנחה של עד 9% בטיולי הקיץ של „נאות הככר"

ההנחה (על שירותי הקרקע) תינתן לכל קורא שהשתתף באחד מהטיולים או מבצעי החופשה במסגרת „מועדון מטיילי מעריב", בארץ או בחו"ל:
□ מי שהשתתף פעם אחת – הנחה של 5%.
□ מי שהשתתף פעמיים – הנחה של 7%.
□ מי שהשתתף 3 פעמים ויותר – הנחה של 9%.

★

ההנחות ינתנו אך ורק על-פי שוברי-הפנייה מיוחדים, שאותם ניתן לקבל במשרד „מועדון מטיילי מעריב" (מערכת „מעריב", רח' קרליבך 2, תל-אביב ● טל. 03-439207).

★

מבצע ההנחות מוגבל לאלף הנרשמים הראשונים!

הרצאה מיוחדת בלווי שקופיות על הטיולים ליוגוסלביה והונגריה
תתקיים מחר, מוצ"ש (17.5), בשעה 8.30 בערב ב„בית ציוני אמריקה" בת"א.
הכניסה חפשית ★ הקהל מוזמן

מועדון מטיילי מעריב

